

Evgenika

(Poglavje o telovadcih in duhovadcih)

II.

Ker sta duh in telo v življenju nerazdružno zvezana in delujeta v nujni medsebojnosti, tako da moreš s pomočjo telesa in telesnih funkcij učinkovati na oplemenitenje duha in nasprotno, s pomočjo dušnih funkcij na moč in lepoto telesa, stremi in mora stremeti vsaka prava in dosledna evgenika enakomerno na izboljšanje človeškega rodu po duhu in telesu.

Evgenika, znanost o izboljšanju človeškega rodu, se deli torej na dve neločljivi poglavji, v dušno in telesno evgeniko.

Evgenika je mlada znanost in nje delokrog se stoprav razvija in rase, seveda po potrebi zunanjih razmer, zato vidimo, da se organizuje evgenična znanost v vsaki državi v drugi obliki in sməri, ker pač odločujejo povsod druge časovne in socialne potrebe. Drugi problemi zanimajo evgeniko na pr. v Ameriki nego v Nemčiji; tako si mora tudi Jugoslavija svojo evgenično organizacijo prikrojiti po potrebi lastnih razmer, ne po slepem posnemanju tujega, različnega sveta

Predno preidemo v podrobni načrt „Jugoslovenskega evgeničnega društva (J. E. D)“, odgovoriti nam je na dve vprašanji: ali je znanost evgenike sploh potrebna, ker skrbi priroda sama itak najbolje za regulacijo razploda in svojstev, in ali so znanstveni temelji te mlade znanosti že tako zanesljivi in uspešno preizkušeni, da nam dovoljujejo praktično uporabo?

Konkretnije se glasi prvo vprašanje: ali je evgenika nam Jugoslovenom sploh potrebna?

Potrebna je po duhu in telesu!

Kratka historična, antropološka in psihološka analiza Jugoslavije nam postavi pred oči petero sledečih dejstev:

1. Prvotno po krvi in mentaliteti enoten narod se je vsled zgodovinskih prilik razcepil na tri, oziroma štiri plemena, ki so se razvijala skozi stoletja v različni kulturnopolitični pogojnosti, izraženi sedaj v trojni (četverni) mentaliteti edinstvenega naroda. Habsburško-nemško-mongolska pogojnost je premišljeno in nasilno odtujevala brata bratu, vzgajala v jugoslovenski duši hlap-

čevska in egoistična, separatistična in materialistična, torej vseskozi sociopatološka svojstva, zamorila je v nji čustvo bratstva, edinstvenosti, skupni narodni ponos, nagon po svobodi, lastni državi in domovini, zmisel za žrtév in disciplino.

Mimogredo omenjam, da v nobenem primeru ne more vzeti resen državnik te sociopatološke mentalitete za realno, neizpremenljivo dejstvo v tem zmislu, da bi ž njo definitivno računal. Je samo realno dejstvo v evgeničnem zmislu, to se pravi, da čimprej popravi in ozdravi to umetno in nasilno ustvarjeno dušno konstitucijo. V aktualni mentaliteti gotovih delov Jugoslovenstva se izraža samo nevarna, a ozdravljiva dušna bolezen, spadajoča med psihoze mas. Nobena ozdravljiva bolezen pa ne tvori realnega, neizpremenljivega faktorja v resnem računu! Kakor so nasprotniki naše narodne edinstvenosti po zlorabi psihobioloških zakonov otrovali del jugoslovenske duše, tako je prva dolžnost naših državnih in narodnih voditeljev, da po istih psihobioloških zakonih to škodo odpravijo.

2. Samo srbsko pleme si je ohranilo prvotno in prirodno, čisto in zdravo dušo, polno svobode, ponosa in ljubezni do lastne, skupne države, polno aktivne volje za disciplino in vsako žrtév.

3. Zato se je zgodilo samo prirodno in historično nujno, nikakor pa ne slučajno, da so se baš bratje Srbi prvi in z lastno močjo osvobodili v stoletnem boju, in da so bratje Srbi, komaj sami osvobojeni, priborili isto državno svobodo tudi ostalim, ločenim bratskim plemenom.

4. Po svoji čisti in zdravi duši, polni svobode, junaštva in državnega idealizma, tvorijo — nujno in neovrgljivo — bratje Srbi hrbtenico našega telesa naše mlade države. Če pa je hrbtenica prelomljena, leži celo telo na tleh brez upa in moči. Dokler bodo torej nastopali bratje Srbi razdeljeno, bo vladal v naši državi stari Macchiavelli po geslu: *divide et impera!*

5. Površina Jugoslavije enači oni Italije, a ima več nego polovico manj prebivalcev, a trikrat več sovražnikov. Svetovna vojska je naš edinstveni narod tudi telesno oslabila z razširjanjem alkoholizma in spolnih bolezni. Največjo telesno škodo pa nam je povzročila s strašnimi bojnimi izgubami srbskega plemena, ki je kvas našega hleba. Da, srbskega kvasu je treba našim dušam, da vržejo v svobodnem kipenju iz sebe tuji gnus in otrov!

To je petero suhoparnih historičnih in realnih dejstev, ki jih priznava vsak pravičen in objektivni znanstvenik brez laskanja in lizunskega bizantinizma, če je komu prav ali ne. Še več: če prelistamo knjigo historije, se nam nehote vsili vprašanje: kateri narod je toliko žrtvoval in tako junaško trpel kakor bratje Srbi v svetovni vojski? Pozni svet se bo divil vzornemu in brezprimernemu junaštvu, čigar „anabasis“ v snežne, viharne albanske gore nam — kakor upamo — skoro opiše jugoslovenski Ksenofon.

Površni pregled nam je predočil kategorični imperativ dušne in telesne evgenike, predočil nam je potrebo lastne evgenične organizacije v tako nujni obliki, kakor je ne pozna nobena druga država. Med prve državne nujnosti štejemo ustanovitev „Jugoslovenskega evgeničnega društva“, ki naj smotreno organizuje hitro množenje, mnogobrojni razplod po duhu in telesu zdrave Jugoslavije.

Ta evgenična zadača, ki nam jo nalagajo aktualne, realne razmere, se precej poveča, če obrnemo pogled v bodočnost, če prisluhnemo klicu zgodovine, ki je poverila Jugoslovenom posebno odlično misijo. Najlepše in najtočnejše je orisal historično ulogo Jugoslovenov naš velezaslužni učeni in globoko misleči antropolog in etnograf dr. Niko Županič z besedami:

„Usoda je odločila Jugoslavene, krepkejše po duhu in telesu (nego moderni Grki), da prevzamejo mesto (starih) Helenov, da prerodijo bizantinski svet.... Tako upajo Jugoslaveni, prelivši svojo kri tej vojski, da bodo nadaljevali, za kar so določeni in pripravljeni: prerod Vzhoda in uvod novih elementov v evropejsko civilizacijo“. (Le sang et la race Yougoslave. Ave Illyria, Paris 1919.)

Zlohotne, tuje rojenice so navalile k zibeli mlade, troedine Jugoslavije, da zaduše iskro življenja novi historični junakinji, hodoči majki Veleslaviji. Strupena slana je pala po polju dušne evgenike in brezsrčni, v tisočletni šoli rimske zvižanosti izvežbani čarovniki so nam skrili toplo, oživljajoče solnce. V starem habsburškem režimu sužnosti in materializma je deloval velikanski aparat evgenične vzgoje in se naslanjal osobito na cerkev in šolo. Z rafinirano psihologijo so služile patriotični vzgoji razne cerkvene in šolske slavnosti; časopisi vseh vrst, javni shodi in veselice, invalidi, veterani in ognjegasci, dobrodelna, izobraževalna

in zabavna društva, javni tečaji in predavanja, vse je tekmovalo v državnem kultu.

Ljudska psiha in sredstva psihologije ostajajo vedno ista. Zakaj se je torej v času preloma in prehoda, v času največje potrebe in nevarnosti, ko se je oziralo zbegano ljudstvo po svojih izkušenih doslejšnjih voditeljih in nestrpno čakalo dobre, iskrene in poučne besede iz njihovih ust, hipoma ustavil ogromni učinkoviti psihološki aparat? Zakaj so se gonitelji brezhibnega psihološkega stroja potuhnili, pred ljudstvom skrili, utihnili in stopili v pasivno rezistenco patriotične vzgoje, dušne evgenike? Kako skromno in dobro je vendar ljudstvo, zadovoljno je z vsako drobtino; zadoščala bi samo ena dobra, iskrena beseda o slavni historiji in sijajni državni ulogi Jugoslovenstva, da se s prenovljeno, ojačeno ljubeznijo oklene svoje nove, prave in lastne domovine, v katero se je srečno vrnilo po stoletjih nesrečnega begunstva in gostaštva pod tujo streho.

Mogoče je naša tožba neumestna, mogoče je dobrotna usoda sama po neznanem, višjem načrtu tako ukrenila da se človeštvo skokoma približa sreči in napredku. Z bistrim očesom so zapazili naši vrli telovadci zapuščene in prazne pozicije ter jih zasedli v srečnem spoznanju, ki je v njih delovalo doslej kakor speče seme, v srečnem spoznanju, da je gimnastika istovita etiki, da je gimnastika le del etike, dušne evgenike. Telovadci uadomestijo stare gonitelje psihološkega aparata, prevzamejo vodstvo patriotične vzgoje.

Nikoli se še ni s tako jasnostjo in odreznostjo posvedočilo avtonomno stališče etike kakor ob tej priliki, ko so vrgli etiko iz svojega sistema tisti ki so si doslej lastili nje monopol in ji odrekli vso samostojnost; nikoli se še ni pokazalo tako evidentno in prepričevalno, da tvori etika samostojno filozofsko disciplino z lastnim smotrom socialne vzgoje in z lastnimi prirodnimi sredstvi (zakon psihološke inverzije, sugestije gimnastike in lastne sugestivne, znanstvene simbolike).

V boj za samostojnost etike je posegla s posebno energijo Amerika l. 1875., ko so se začela vstanovljati društva za etično kulturo (Societies for ethical culture). Sledila so enaka društva v Angliji in l. 1892. v Berlinu „Deutsche Gesellschaft für ethische Cultur.“ (Prim. članek „Etična kultura“, Jug, št. 6., 1901.) Ves boj za avtonomije etike se je vršil doslej preveč teoretično in brez

pravih praktičnih uspehov. Stoprav spoznanje etičnega značaja gimnastike je odprlo novo fazo etičnemu pokretu in ga postavilo na trdna, praktična tla; telovadci so se zavedli in spoznali, da so pred vsem tudi etični duhovadci, da izvrše s sintezo gimnastike in etike kulturnen čin epohalnega pomena.

Potrebo evg nike nam dokažejo živi zgledi bolje nego vse besede in navedeni argumenti, osobito živa zgleda obeh najjačjih dvžav, Nemčije in Zedinjenih držav v Ameriki. Če oznanjata ti dve na vrhuncu moderne kulture in organizacije se nahajajoči državi evgenično organizacijo za prvo državno zadevo, — kaj naj porečemo mi Jugosloveni, stoječi komaj na začetku samostojnega državnega življenja?

Že pred svetovno vojsko so osnovali Nemci v Monakovem „Deutsche Gesellschaft für Rassen-Hygiene“, koji načeluje slavni higienik, tajni svetnik prof. dr. Maks pl. Gruber. Evgeniko so si predstavili Nemci po svoje v „Rassen-Hygiene“. Skoro po začetku vojne so preplavila vse nemške dežele povabila, letaki in pravila (Menakov, 30. junija 1914) omenjene družbe. V posebnem letaku — „Leitsätze der Deutschen Gesellschaft für Rassen-Hygiene zur Geburtenfrage. Angenommen in der Abgeordneten-Versammlung zu Jena am 6. u. 7. Juni 1914“. — se razpravlja: A. Nevarnost in B. Obramba nemškega naroda in 1. točka se glasi:

„Bodočnost nemškega naroda je najtežje ogrožena. Nemška država more svoje ljudstvo in neodvisnost svojega razvoja trajno ohraniti samo tedaj, če se brez odloga in z največjo energijo odloči, voditi notranjo in zunanjo politiko, kakor tudi vse življenje naroda v evgeničnem zmislu. Najnujnejše so naprave za pospeševanje razploda zdravih in čilih družin“.

Dalje opozarja poseben poziv (Aufruf der Deutschen Gesellschaft für Rassen-Hygiene):

„Nemški narod se je vzdržal s svojo plemensko močjo proti svetu sovražnikov. Velika vojska je pokazala, da ne jamči zmage masa sama, ampak da je odločilnega pomena čilost posameznih rojakov. Vsa telesna in dušna čilost, vsa omika, vsa socialna veljava človeka se razvija na podlagi podedovanih sposobnosti familije, rodu, plemena. Ob vsi važnosti nahaja vsa vaja in vzgoja svoje izhodišče in meje v dednih sposobnostih, Zato je najvišja

naloga naroda, varovati in množiti zaklad dednih sposobnosti, na katerih sloni njegova plemenska čilost.

Plemenska čilost je izgubljena. Mnogo narodov visoke kulture je padlo z višine in celo izginilo, ker so bile njih naprave neugodne ohranitvi plemenske moči. Celo zmagoviti narodi, ki so si podvrgli veliko drugih, so se naposled zrušili; večkrat baš radi tega, ker je cvet njih mož v vrsti zmagovitih vojsk obležal na bojiščih.

Čilemu značaju pa se mora pridružiti veliko število rojakov, da se narod trajno ohrani. Tudi to je vojska razodela. Največja nadarjenost voditeljev na vojaškem, tehniškem, gospodarskem, političnem in znanstvenem polju ne daje sama ob sebi nikakega jamstva za zmago v obstojnem boju narodov, če ne stoji za nlimi silovito število mož z močnimi rokami in živci. Skrb za pomnoženje ljudskega števila je torej najvažnejša zadača evgenike. Učinkovita evgenika je najboljše jamstvo za mir. Zagotovitev izdatnega ljudskega pomnoženja je najvažnejša vojna priprava naroda“.

Kakor smo videli že v I. poglavju, se je najgloblje in najširje vkorenila ideja evgenike v javnem duhu Amerike. Visoke šole imajo posebno stolicu za evgeniko, države izdajajo zakone v evgeničnem zmislu, časopisje prinaša stalno evgenično rubriko, uradi in zasebna evgenična društva se kosajo v uspehu. Predsednik W. Wilson (Presidential address) je izjavil:

„Vsa dežela se je prebudila in priznava izredni pomen človeškega dedoslovja, kakor tudi njega vporabo za oplemenitenje človeške familije“.

Ponekod zahtevajo pri sprejemnih izpitih uradnikov „ki prihajajo v dotiko s podpore potrebnimi in zločinskimi razredi“, tudi znanje evgenike.

Dne 12. julija 1911. je sklenila državna dobrodelna oblast v četrtletni seji ustanovitev preiskovalnega urada s posebnim ozirrom na evgeniko.

Naloge tega urada so sledeče:

1. Nabiranje podatkov o oskrbovancih državnih zavodov za malovredne osebe in o individuijih, ki se naj sprejmejo v te zavode.

2. Preiskavati zvezo med različnimi oblikami malovrednosti in ubožstva, nabirati podatke o božjasti, o dušnih nedostatkih in o drugih degenerativnih pojavih in priporočati primerne ukrepe.

V utemeljevanju tega sklepa čitamo:

„V Angliji se je pokazalo, da se slaboumni dvakrat tako hitro množijo kakor prebivalstvo sploh in podobne razmere vladajo tudi v Zedinjenih državah. Slaboumni so po naravi plodoviti in se imajo izločiti v preprečitev zaroda“.

Blaznice in dobrodelni zavodi, kaznilnice in mladinska sodiščča se temeljito bavijo z evgeniko in sestavljajo rodovnike zločincev, umobolnih in podpirancev (ubožcev in beračev).

Za nabiranje evgeničnega gradiva nastavljajo društva posebne strokovnjake (social workers, field workers), ki opazujejo in zasledujejo socialne, evgenične pojave na licu mesta, obiskujejo družine, izprašujejo sorodnike, sosede in znance ter beležijo podatke v posebne vprašalne pole.

Mej temi društvu se odlikuje z izredno vnemo „Evgenics Record Office“ (Pisarna za nabiranje in obdelovanje evgeničnih podatkov), čigar teoretično delo se vrši v propagandi za evgenično mišljenje ljudstva, v praktičnem oziru sestavlja kataster družin v obliki rodovnikov, shranjenih v posebnih ognjavnih omarah. Ženini in neveste prihajajo po informacije, učenjaki obdelujejo gradivo po znanstvenih vidikih. V društvu poslujejo doslej posebni odseki za dednost slaboumnosti, umobolnosti, božjasti, zločinskih nagonov, gluhonemosti, očesnih napak, ods k za študij naselnikov, preprečitve razploda s sterilizacijo, rodoslovja, dednosti dušnih znakov.

Amerikanska evgenika posvečuje pozornost zlasti trem problemom: podpirancem (ubožcem in beračem), slaboumnikom in družini. Delavni in bogati Amerikanec nima zmisla za podpiranje ubožcev in beračev: ako si zdrav, delaj in zasluži sam; če si pa na duhu ali telesu bolan in ne moreš več delati, hodi v državni zavod!

Jedro amerikanske evgenike pa tvori „familija“. Amerikanec je fanatičen priznavalec „familiarizma“, tiste sociološke filozofije, ki smatra družino za nujno prvino človeške družbe, za prirodno socialno šolo, v kateri se praktično vzgaja socialno mišljenje, čustvovanje in hotenje. Družina je familiarizmu Arhimedova točka socializma. Avtomatično se reši večina socialnega problema, če

preneha biti družina zasebna zadeva in če jo proglasi država za prvo in najvažnejšo javno napravo in si pridrži pravico družinskega izbora. Če si gotovi sloji prostovoljno in iz zasebnih namenov nalagajo celibat in ga visoko spoštujejo kot posebno krepost, zakaj ne bi smela država iz najvišjih socioloških namenov zahtevati enakega celibata od gotove vrste državljanov, da prepreči razplod škodljivih dušnih ali telesnih svojstev? Plemenita humanost govori iz nazora, da naj država vzdržuje malovredne osebe in jim iz državnih sredstev omogočuje človeka dostojno, sreče in užitka polno življenje — z edino omejitvijo razploda.

(Konec prihodnjič)

Dr. J. B.

Drobno delo.

Smo barka sredi morja. V njej sedimo mi, neizvežbani krmarji. Od brega smo odpluli, da gremo v veliko bodočnost. Na poti nas čakajo morski roparji. Zato čujte zapoved domovine: obožujte se!

Sokolstvo je socialen faktor, ki je po svojem programu poklicano, da preobrazi jugoslovenski narod v višjo kulturo, da zida pri zgradbi nove, boljše kulture — kulture Slovanstva.

Sokolstvo nima morale strank. Ono ima vsedrjavno, vsenarodno moralo, t. j. ono moralo, ki vidi v vsakem človeku brata in mu hoče dati socialno enakost in na nji sezidati državo, narod, človeško družbo. S svojim evangelijem o ljubavi in bratstvu mora Sokolstvo zmagati, kakor je nekdanj zmagal Mesija. Socialno-pravičen raj v državi more ustvariti samo tako politično državno delo, ki je prožeto s sokolskimi idejami.

Sokolstvo je državotvoren element. To je nova zvezda na nebu sokolskega programa po 28. okt. 1918. Gospodarsko, kulturno in politično razkosanost države more zliiti v eno skalotrdno enoto samo duša državljanov. Državni tvor mora imeti vseozdravljajočo dušo, ne samo zunanjo obliko in to dušo mora naši mladi državo dati Sokolstvo. Ta duša mora hoteti samo veliko, močno, socialno državo in v njej močen jugoslovenski narod, ki bo stopil silen na plan, ko pride preizkušnje dan. Kakor nakovalo močno dušo jugoslovensko si ustvarimo! Telo je premagljivo, samo duša

je nepremagljiva. Telo je sebično, nepožrtvovalno, nesebičen je samo duh, ki se more žrtvovati za narod.

Duša države ni stavba, ki zraste po ameriansko, kar čez noč. Ta duša mora imeti tisoče skrbno nabranih in izbranih sestavin, da je organsko popolna.

Te sestavine pa more nabrati samo — drobno delo. Ono drobno delo, katero je veliki Masaryk priporočal češkemu narodu dolga desetletja ni s katerim je sam dosegel svoj življenski smotev i svobodo češkega naroda.

Drobno delo je neprijetno. Zahteva veliko vztrajnosti, odločnosti in jasnosti v hotenju. Drobno delo zahteva, da je duša močna v idealih. Tako močna, da je že v hotenju pol dovršenosti. Drobno delo zahteva veliko voljo.

Dušo države, dušo naroda ustvarimo z drobnim delom. Duša ni meso in mišičevje — ona je srce in razum, ona je bistvo naše notranjosti, iz nje izvira z neodoljivo silo kategoričen imperativ k vsem našim dejanjem in nehavjem. Ona vodi močno roko k udarcu.

In zato, ako hoče Sokolstvo dati naši državi in narodu vseozdravljajajočo dušo, ki ni iz mesa in mišičevja, mora sokolska telovadba, sokolsko delo pomeniti ne samo telovadbo telesa, ampak tudi telovadbo duha. Sokolska telovadba je telovadba telesa in duha. Oboje je v ozki, neločljivi zvezi. Ako zanemarjamo le eno, ne izpolnjujemo dolžnosti Sokola. Sokol brez duha in srca, samo z močnim mišičevjem in gibčnim telesom, ni Sokol, ampak samo dober telovadec. In to so pa tudi potujoči akrobati!

Telovadba duha — je izobraževalno delo. Izobraževalno delo je drobno delo kateksohen. To drobno delo mora biti dleto, s katerim izklešemo državi dušo, ki je nepremagljiva.

Izobraževalno delo se mora v prvi vrsti vršiti v telovadnici. Zato mora prednjaški zbor v svoji sredi imeti prednjake, ki so za tako delo sposobni. Prednjak mora biti oče, ki vzgaja dušo in razum mladega Sokola, ki iz njega vstvarja koristnega člana naroda in človeške družbe. Vse naše delo stremi za poozdigo naroda, in ako se sami ne dvignemo telesno in duševno, ako svojega bogastva ne raztrosimo med narodove vrste, potem je naše delo samo zabava za kratek čas. Naše Sokolstvo bi ne bilo „pravir narodovega življenja in moči!“ Iz sokolskih vrst mora vreti narodove

poljane napajajoči studenec. V sokolski telovadnici mora biti vsajeno gorčično zrno.

Izobraževalno delo mora predvsem in v glavnem voditi in izvrševati prednjak. Zato je treba, da se zanj vzgoji. Treba mu je pcznati sokolsko misel, ne samo teorijo telovadbe telesa. Prednjak mora biti globoko naobražen človek, ker le tak mora telovadece vežbati v sok. telovadbi, t. j. v telovadbi telesa in duha.

Ne zahtevamo, da mora biti prednjak govornik, ki je smožen svoji vrsti govoriti dolge, lepo sestavljene govore! Vsak prednjak pa mora biti zmožen, da kratko in jasno pove svoje misli. Sokol ne sme biti neokretan v besedah, naučiti se mora jasno in razumljivo govoriti. To spada k lepoti duše. Prednjak mora biti oče in mati v telovadnici. Kakor oče ali mati v družini ne govorita dolgih govorov o vzgoji in izobrazbi, ampak samo ob priliki pokarata, poučita, razložita, ravno tako mora prednjak delati v telovadnici. Izobraževalno in vzgojevalno delo v telovadnici bi se moralo vršiti čisto neopaženo, brez formalnosti, pa vendar nepretrgoma, pri vsaki vaji, pri vsaki nedisciplini itd. Ker pa ni posod zmožnih prednjakov, zato je vendar treba to sokolsko delo organizirati.

Vsvako društvo mora ustanoviti kulturno-prosvetni odsek. Člani tega odseka so sami obsebi: načelnik z vadiateljskim zborom, dalje, zlasti tam, tjer ni zmožnih vadiateljev, ostali sposobni člani društva. Zapomnimo si, da prednjak vadi telovadbo telesa in duha in lahko rečemo, da kulturno prosvetni odsek ni nič drugega, kakor prednjaški zbor, v katerem so zbrani sokolski prednjaki, t. j. prednjaki telesa in duha. Kakor se je doslej prednjaški zbor shajal k razgovorom o telovadbi telesa, tako se bo odslej moral shajati k razgovorom o telovadbi telesa in duha. Oboje je trdo zvezano, neločljivo. Tako izpopolnjen prednjaški zbor ima dolžnost, da se pred začetkom ali na koncu telovadbe vrše kratki razgovori pred razvojem. Nagovor naj traja največ 5 minut. Ti nagovori so največje važnosti pri naraščanju vseh vrst. Pri članstvu bo težko popraviti, kar je zamujenega, pri njem, zlasti ako je članstvo inteligentnejše, zadostuje kratek citat ali izrek, karanje vedenja članov v telovadnici in izven nje, opozoritev na čistost jezika, na suróvost v občeivanju itd. Vsebina nagovorov bođi: sokolsko-idejna, o narodnosti, o

neodrešeni domovini, o človeških pravicah, o demokratizmu, o dolžnostih pozamesnika do države in do soljudi; o lepoti duše in telesa, o umetnosti, o ljubezni do roditeljev, zgodovinski dogodki ob prilikah narodnih praznikov ali drugih zgodovinskih dni. Društvo, ki nikakor ne more samo sestaviti takih nagovorov, naj se obrne na bratsko sosedno društvo, ki mu pošlje prepise svojih nagovorov. Vsebinsko nagovorov, ako društvo nima zmožnih ljudi, da bi jih sami originalno sestavili, naj vzamejo iz primernih knjig, zlasti sokolskih. V tem oziru naj se društva z zaupanjem obračajo na župo. Vse nagovore je treba napisati in hraniti in jih po navodilu župnega prosvetnega odseka odpošiljati na župo.

Vsak začetek je težak, tudi ta. Pa Sokol se težav ne sme ustrašiti. Društvo, ki ima v svoji sredi učitelje (učiteljice), zlasti vadiatelje, naj jih k temu delu pritegne.

Vsako društvo mora tekom zime za vse članstvo (zlasti za obrtni naraščaj) prirediti poučne izlete v industrijska in važna obrtna podjetja v svojem okraju. Ti izleti se morajo vršiti pod vodstvom strokovnjakov, ki jih bodo rade volje dala podjetja in vodje obrtnih obratov. Pri takih izletih si članstvo ogleda naprave in način produkcije gotovega blaga, pri ogledovanju naprav in načina produkcije strokovnjak razloži ves gospodarski položaj naše države v tej panogi industrije. Ali mi to blago proizvajamo v taki množini, da ga tudi izvažamo, ali smo odkazani na uvoz, odkod prihajajo surovine, kolika je carina, kje so takevrstne tovarne, važnejši zakoniti predpis i t. d. Tem poučnim izletom je posvečati posebno pozornost. Kulturno-prosvetni odsek si mora sestaviti seznam industrijskih in obrtnih podjetij v svojem okraju in stopiti takoj v stik z vodji teh podjetij. Taki izleti se morajo vršiti mesečno enkrat. Udeležba obvezna.

S poučnimi izleti bo zlasti naraščaj dobil splošen pogled v narodno gospodarstvo svoje domovine. Taki izleti so najizdatnejši vir izobrazbe.

Mladina je bodočnost. Ona ima odprto dušo za lepo in krasno. Ona vam je na razpolago, da izkujete iz nje trde, velike značaje, ki bodo zmožni dvigniti državo iz blata materializma in nemorale k socialni pravičnosti.

Sokoliči morajo biti vaša največja skrb. Zato moramo poleg nagovorov in drugih načinov izobraževalnega in vzgo-

jevalnega dela v telovadnici upeljati za ves naraščaj več kratne družabne večere (z roditelji) z deklamacijami, nastopi, recitacijami, dramatičnimi nastopi, s kratkimi predavanji o Sokolstvu, o zdravju, o narodu, o domovini, o zgodovini i t. d. i t. d.

Vzgojevalno in izobraževalno delo za naraščaj mora biti pestro, ne dolgočasno. Inicijativa društev ima tu široke meje. V večjih krajih ni pozabiti na gledališča, razstave i t. d.

Zabavni izleti v prirodo morajo družiti zabavno s koristnim. Na razglednih točkah npr. naj se vrši nazorni nauk o zemljepisju, o cestah in železnicah i t. d. Na pohodu skozi vasi in mimo tovarnen naj se opozarja na narodno-gospodarski pomen.

Sokolsko društvo mora članu nadomestiti vsa druga društva. Ne smemo dopuščati, da bi druga društva, zlasti pa političnih strank, podirala to, kar mi zidamo. Ako hočemo imeti cele Sokole, jih moramo izključno sami vzgajati in izobraževati. Iztrgati moramo svoje člane iz društev, kjer se goji politična enostranost, nestrpnost, iz društev, ki so po svojem ustroju nedemokratična.

Svojim članom ne dajajmo imaginarnih dobrot, dajmo jim moč razuma, silo za praktično življenje.

Velike važnosti in uspeh zagotovljajoči so debatni večeri. Ti naj nadomeščajo do sedaj navadna oficialna predavanja. Na teh večerih poda en član društva kratek referat o primemi temi in voditelj večera mora biti sposoben, da izzove debato, da za stvar zainteresira članstvo, da vzbudi v njih razne dvome, za katere je treba vsestranskih pojasnil.

Snov za debatne večere bi bila: 1. Narod in narodnost s sociološkega stališča. Ujedinjenje. Težnje Sokolstva v narodnem in splošno človeškem oziru. 2. Socialno gibanje s posebnim ozirom na socialno zakonodajo pri nas in drugod. 3. Debata o vsebini poljubnega članka iz sokolskih listov. 4. Gospodarski temelji Jugoslavije. Gospodarska politika. 5. Državlanske pravice in dolžnosti državljanov pri nas in drugod po modernih ustavah. 6. Jugoslovanska literatura in vpodobljajoča umetnost. 7. Produkcija in konsum. Združeno gibanje v mestih in na dežele. Kooperacija mest in dežele. 8. Aktualna sodobna vprašanja, zlasti važnejši zakonski predlogi v zbornici i t. d. i t. d.

To bi bile le kratke, splošne smernice za prevažno drobno izobraževalno delo v sokolskih društvih.

Vsak uspeh zahteva trud. Kdor se boji truda, nima uspeha in kor nima uspeha, životari. Ako hoče Sokolstvo izpolniti svojo veliko nalogo, dati narodu kulturno in gospodarsko popolnost, močno in veliko, nikdar premagljivo bodočnost, se mora z živo vnemo lotiti drobnega dela, ki dela čudeže.

Drobno, tiho delo bo podrlo vse zapreke, ki leže na poti v nikdar premagljivo Ujedinjeno Jugoslovanstvo.

M. B.

Nekaj misli o ženskih odsekih

Ko je Tyrš v gnili in trhli avstrijski državi ustanovil krepko in zdravo slovansko družino bratov in sester, je s tem položil temelj tudi ženski telovadbi. Telesna in нравstvena izpopolnitev celokupnega naroda potom telovadbe in sokolskega življenja ni izključevala žen in jim je odprla tudi pot do javnega kulturnega delovanja. V Pragi je bilo ustanovljeno prvo društvo za gojenje ženske telovadbe: „Teloveičny spolek pani a divek“. To društvo pa je bilo tudi temelj dekliski šolski telovadbi; zakaj vaditeljice društva so bile obenem tudi učiteljice telovadbe na praških dekliskih šolah. Tehniško vodstvo tega prvega ženskega telovadnega društva je bilo takoj v začetku izročeno ženam. Tyrš je namreč še pred ustanovitvijo društva tehniško izobrazil prvo načelnico Klemenno Hanušovo. Drugo samostojno žensko telovadno društvo je bilo v Ljubljani.

Značilno je, da sta ti dve samostojni ženski organizaciji ostali osamljeni in so se žene rajše priglašale k sokolskim društvom, kjer so začeli ustanavljati ženske odseke. Ker so pa žene začele prej telovaditi, nego so dobile potrebno tehniško naobrazbo, je prišlo vodstvo ženskih odsekov v moške roke. Pri nas je do danes marsikje ostalo pri tem. Redki so ženski odseki, kjer vodi žena telovadbo in stremi po tehniški osamosvojitvi. Bratje so drage volje prevzeli vodstvo ženske telovadbe v svoje roke, niso pa vsi stremili po tem, da bi čim prej vzgajali samostojne vaditeljice. Izjemno stališče žene, njena manjvrednost, i nezmožnost delovati poleg moža so bili predzodki, ki so zbužali nezaupnost vanjo. Vsled krive vzgoje, ki je dajala ženam premalo samozavesti in zavednosti, se članice niso zavedale svojih dolžnosti in tujih ne svojih pravic.

Žene so prvotno telovadile samo iz zdravstvenih ozirov in v razvedrilo. Bilo jim je precej vseeno kaj so telovadile in kako so telovadile. Niso iskale v telovadbi zunanjega izraza svojega bitja, kakor se tudi niso zavedale, da je telovadba le vzgojno sredstvo v dosego sokolskega cilja. Zato so ostali ženski odseki kljub marljivim telovadkam izolirani od sokolskega društvenega življenja in podrejen, neorganiziran del sredi sokolske organizacije.

Nekoliko drugače je bilo v obmejnih krajih v Primorju. Tam se je bilo treba boriti proti dvema narodnima sovražnikoma. Vsaka, še tako majhna potencia energije, je morala najti udejstvitev. Zato je mož pritegnil k svojemu delu tudi ženo in našel v njej pomočnico. Žena je spoznala svoje dolžnosti in delo jo je vzgajalo k samozavesti in zavednosti in ji pridobilo več enakopravnosti. To se je poznalo tudi v sokolskih društvih. Žene niso imele le svojega zastopstva v odboru, ampak so opravljale tudi važne funkcije v njem. Na ta način so se vzgojile odbornice, ki so bile vešče društvenega dela. Žena ni bila izolirana, bila je sredi sokolskega dela. V sokolskih telovadnicah se je zbirala predvsem ženska inteligenca, ki je širila smisel za Sokolstvo in dajala ženskim odsekom globlji in resnejši značaj.

O osrednjih društvih naše domovine tega ne moremo reči. Tu pogrešamo v sokolskih vrstah žensko inteligenco. Medtem ko imamo najboljše može v Sokolstvu, stoji večina njihovih žen, hčer in sester daleč ob strani in se ne gane. In vendar je močna ženska organizacija v Sokolstvu merilo za kulturno in demokratsko višino slovanske žene! Naši možje, ki so v političnih strankarskih bojih izčrpali svoje najboljše moči, niso imeli časa, da bi pridobili ženstvo za telesno in kulturno delo v Sokolstvu. Ženstvo pa, ki se v splošnem nagiblje bolj konservativnemu mišljenju, ni moglo pojmovati Sokolstva, ki je po svoji globoki, prožni ideji napredna organizacija, razvijajoča se z duhom časa.

Manjvrednost ženske telesne vzgoje pri nas sicer izginja, vendar pa je še ukoreninjena marsikje. Glavni vzrok, da se naša ženska inteligenca odstranjuje od sokolskih društev, so njeni ozkosrčni nazori o družabnih stikih in pomanjkanje prave demokratičnosti. Žalibog jo v tem podpirajo tudi možje; celo nekateri sokoli-demokrati imajo za žensko demokratičnost drugo merilo nego za svoje.

Resnično inteligentna žena in prava Jugoslovanka bo v vsaki ženi spoštovala človeka in mater, cenila jo bo po njenem delu in se je ne bo ogibala, tudi je priprosta in socialno niže stoječa.

Naše dame se ne morejo zživeti v to, da bi jih priproste in poleg tega še celo mlajše članice nazivale s sestrskim „ti“. Motijo se one, ki mislijo, da je beseda „vi“ nekakšna barikada v družabnem občeivanju. Meje dostojnosti in spoštljivosti si določi vsaka sama po svojem lastnem nastopanju. Tikanje je naš jugoslovanski običaj, ki se je ohranil pri bratih Srbih, mi pa smo se mu izneverili vsled tujega vpliva in se ga sedaj branimo. Moški so v tem oziru mnogo boljši od nas.

Priznati moramo, da niso razmere v nekaterih ženskih odsekih ravno privlačne. Toda ravno pristop inteligentnih in zrelejših žen bi kmalu odstranil napake in poglobil kulturno in tehniško delo odsekov. Koliko drobnega socialnega dela bi tudi lahko opravljale naše dame med sestrami na lepši in plemenitejši način nego v raznih dobrodelnih društvih.

Naši ženski odseki imajo ponajveč telovadke do 20. leta. Manj jih je, ki imajo nad 20 let, zelo redke pa so one, ki so stare nad 30 let. Telovadba članic pa bi morala biti telovadba žen, to je, prevladavati bi morale zrelejšje telovadke.

Sokolska telovadba krepi zdravje vsake žene. Tudi poročeni ženi je treba telesne in duševne okrepitve, ki jo nudi telovadnica. Poročena žena, ki goji telovadbo, si ohrani veliko več prožnosti in mladostne zunanosti nego žena, ki se je udala komodnosti. Gotovi slučajji kažejo, da je mogoče združiti dolžnosti matere i gospodinje z obiskovanjem sokolske telovadbe.

Namesto žen imamo v naših telovadnicah otroke pod 16. letom, ker se nekateri ženski odseki ne drže določene starosti, ki je pogoj za sprejem med članice. Zgodilo se je, da se pri javni telovadbi nastopile med članicami tudi deklice, ki so spadale še k naraščaju. Razumljivo je, da taka nezavedna mladina ne more biti jamstvo za v vsakem oziru neoporečni nastop celokupnega ženskega članstva in da resno ženo ne vleče med take otroke.

Občinstvo ima pri javnih prireditvah največ prilike, da občuduje sokolsko disciplino in spoznava sokolsko stremljenje. Naš ugled je najbolj odvisen od moralne višine naših zabavnih prireditev. Ne zadostuje, da je naš nastop uzoren samo na telovadišču

treba je, da smo tudi v družabnih ozirih dosledni in ne zatajimo Sokolstva.

Kritično oko občinstva tudi na veselici ne miruje in se najraje ozira na članice; nepremišljena beseda ali nepremišljeno dejanje ene članice, in senca pade na ves odsek. Discipliniran in simpatičen nastop članic na javnih priredbah bo pridobil društvu mnogo ugleda in ženskim odsekom pa vrlih demokratičnih žen. Da pa se bo vsaka članica zavedala svojoi dolžnosti in odgovornosti kot javna funkcionarka Sokola, je treba, da je v sokolski ideji zadoštno poučena.

Vsled svoje ogromne vsebine ni moglo Sokolstvo razviti in poglobiti ves svoj program, ampak se je specializiralo na tisti del, ki mu je vsled manjših gmotnih stroškov najbolj dostopen, to je njegovo delo v telovadnici. Vsled tega pa ni sokolsko društvo nikako „telovadno“ društvo v tem smislu besede, kakor se nazivajo povsem netočno naša društva in kakor mislijo mnoge članice.

Previdnost pri sprejemanju članic, natančno upoštevanje predpisane starosti in povzdig kulturnega nivoja ženskih odsekov bo več koristilo nego masa neoduševljenih telovadk.

Ze v stari Špartii je slavni Likurg spoznal, da more le močna in zdrava žena dati državi močne in zdrave državljane. Njegov zakon je natančno določeval telesno vzgojo tudi za deklice. V slavni špartanski dobi so se špartanske žene odlikovale ne le po telesni krasoti, ampak tudi po odločnosti in smelosti duha.

Antični človek ni zametaval materije, ampak je v harmonični vzgoji gojil moč in krasoto telesa in velikost duha. V tej ubranosti žari še danes njegova davna minulost: njegovo svello pojmovanje o življenju, njegov božanstveni heroizem in njegova lepota, ki jo je vdihnil v svoja nesmrtna dela.

Potem je prišla srednjeveška tema in telesna vzgoja je bila, zlasti za žene nekaj nedostojnega. Bivša Avstrija je izkušala z vsemi sredstvi otriniti to temo do zadnjega in je zato zahirala tudi Sokolstvo, ki je imelo svobodnega antičnega heroja za vzor. Avstrijska država ni storila za žensko telesno vzgojo ničesar kakor to, da je uvedla v dekliške šole telovadbo kot neobvezen predmet, podpirala pa je vse tiste elemente, ki so zahtirali sokolsko telovadbo mladine.

Izginila je stara država, izginil pa še ni sad njenega dela. Sedanja doba kliče bolj ko kdaj poprej po Sokolstvu. Sokolstvo ne sme ostati zaprto v društvenih sobah in telovadnicah, pronikniti

mora v rodbino, v društvo in v vso javnost; zakaj treba nam je zdravih in zavednih žen in velikih krepostnih mož, da osrečimo domovino in se osvetimo sovražniku.

Naša mlada država se zaveda, kako velikega pomena je telesna vzgoja za mladino. Zato je uvedla v šole sokolski sistem in telovadbo kot obvezen predmet za dečke in deklice po 2 uri na teden in je obljubila Sokolstvu podporo. Šola bo s svojim vplivom gotovo zatrla še vse one predsodke, ki so se do danes ohranili o ženski telovadbi. Dekleta, ki danes telovadijo s takim veseljem, bodo pozneje matere, ki bodo rade puščale svoje otroke tudi k društveni telovadbi. Danes imamo že mnogo ženskega naraščaja. Toda z ozirom na veliko priljubljenost telovadbe pri mladini bi ga morali imeti še več. Da ga nimamo, je vzrok tudi ta, da starši ne zaupajo svojih otrok tako radi društvu kakor pa šoli. Starši vidijo v učiteljici dovolj izobraženo osebo, ki se zaveda svojih dolžnosti in odgovornosti, ne znajo pa ceniti požrtvovalnega dela sokolske vaditeljice, ki je vzvišeno nad vsakim plačanim službovanjem. Zlasti pride to v poštev pri izletnih prireditvah, kjer nastopa naraščaj in je prepuščen nadzorstvu vaditeljic. Pa to ne velja samo za naraščaj, velja tudi za članice, ki niso samostojne, oziroma, ki so odvisne od staršev. Kako neradi puste starši hčerko samo na sokolski izlet! Kako nezadovoljni so z večernimi telovadnimi urami ali celo s sejami! Velike vztrajnosti je treba telovadki, da si pribori toliko prostosti, da more izvrševati sokolske dolžnosti. Pri tem igra tudi veliko ulogo takozvani bon-ton, ki se ga krčevito oklepa naša elita.

Vaditeljic čaka še velika naloga: pridobiti si popolno zaupanje staršev, da bodo brez skrbi pošiljali otroke k Sokolu. Zaupanja pa si ne bodo pridobile s tem, da so samo dobre telovadke in tudi ne s tem, da poznajo sokolski sestav in nazivoslovje. Po tem roditelji ne vprašajo, ker je samo ob sebi umevno, da mora vaditeljica obvladati toliko telovadne tvarine, da lahko vodi telovadbo. Pač pa jih zanima, kakšen človek je vaditeljica. Ali jo njene duševne vrline usposablja za vzgojiteljico njihovih otrok? To vprašanje je vajnejše nego pa teoretiško znanje. Zato je treba, da smo pri izbihi vaditeljic še previdnejši nego pri sprejemanju članic. Naša ženska inteligenca, ki se zanima za telesno vzgojo mladine, bi v tem pogledu lahko mnogo storila.

Marsikatero dekle si omogoči pristop k Sokolu šele s svojo neodvisnostjo. Rado bi hodilo k telovadbi, pa se boji, da ne bi moglo doseči one spretnosti in gibčnosti, ki jo že imajo mlajše telovadke. Predvsem jo straši orodje in jo odbija od telovadbe. Če bi v naših odsekih gojili nekoliko manj orodne telovadbe, bi bili bogatejši na večjem številu dobrih sokolic. Da bi olajšali položaj odraslih telovadk-začetnic, bi bilo treba upoštevati pri sestavljanju vrst njihovo starost in jih zvrstiti med starčjše, četudi zmožnejše telovadke. Seveda bi bilo treba s takimi začetnicami postopati individualno pri posameznih vajah.

Videla sem telovadke bledih obrazov in vpadlih oči. Pravile so mi, da trenirajo za tekmo in imajo vsa pobita kolena. Nehote sem se vprašala: ali je to namen telovadbe, shujšani obrazi in črna kolena? Zakaj iskati uspehe na polju, ki ni naše in ki nam ne prinaša toliko uspeha, kolikor je bilo truda?*)

Ženskemu ustroju so najboljše prikladne proste vaje, ki bi morale biti bistvo ženske telovadbe. Tu bodo dosegle žene svoje umetniško višino in sicer brez napora, ki bi škodoval njihovemu zdravju. Proste vaje pospešujejo vsestransko krepitev mišic in sorazmerni razvoj vsega telesa; orodne vaje pa vplivajo večinoma le na posamezne skupine mišičevja in nekatere organe. Proste vaje gojimo samo za nastope, ne vadimo jih pa zaradi vaj samih. Mnogim telovadkam povzročajo proste vaje nevoljo in dolg čas. Manjka nam smisel za čar gibov in notranja potreba po oduševljenih kretnjah.

Gojimo sicer še nadalje orodno telovadbo, ker nam prinaša raznoličnost in izpolnjuje vsestransko vzgojo telesnih in duševnih sil, vendar pa ji ne odmerjajmo preveč časa in jo ne smatrajmo za glavno točko naše telovadbe.

Prvi pogoj za uspešno delovanje v telovadnici je disciplina. V telovadbi, kakor je gojimo danes, vidijo nekatere žene preveč dresuro, ki ubija individualnost in občutek prostovoljne discipline in so zato bolj vnete za prosta gibanja v naravi. Vsled svojega izjemnega stališča ima žena v splošnem manj smisla za sokolsko disciplino; rakaj njena nediscipliniranost v družabnem življenju je prednost, ker jo dela privlačno, v sokolski telovadnici pa je prav slaba lastnost, ker onemogočuje napredek. Civilizirani svet zahteva od žene drugih lastnosti nego pa jih zahteva Sokolstvo. Notranje

*) Pri pravilni izberu orodja in vaj na orodju za žensko tekmo, ni treba, da bi telovadkinje telesno preveč trpele. — Op. uredn.

nesoglasje, ki izvira iz tega, onemogoča konvencionalni ženi, kateri nudi vsakdanje družabno občevanje večinoma le površno, lahko konverzacijo, pravi smisel za resno sokolsko delo. Izvrstno pa je uporabna pri različnih veselčnih odsekih. Nasprotno, pa je žena-sokolica mnogokrat v konfliktu z družbo. Od tod izvira omalovaževanje žene bodisi v tem ali onem slučaju.

Sokolstvo je začelo v zadnjem času posvečati ženi precej pozornosti. Pod okriljem Saveza se je osnoval priprijavljani odbor za žensko sokolsko organizacijo, ki je izdelal po češkem vzoru predlog za žensko organizacijo v Sokolstvu.

Zlasti je treba poglobiti razmerje ženskih odsekov do društva, ker to bo podlaga nadaljnemu razvoju žene v župi in v Savezu. Želeti je, da Savez kmalu reši to vprašanje, da dobe ženski odseki končno jasno začrtano pot. Da se ženski odseki niso zavedali svojega cilja, je razvidno iz tega, da imajo v nekaterih društvih avtonomno upravo, namesto dobrega vaditeljskega zbora. Uprava je potrebna pri vsakem društvu, ni pa njegovo bistvo. Bistvo sokolskega društva je telovadba in zato bi morali stremiti po tehniški osamosvojitvi. Funkcije starostke, tajnice i. t. d. niso prišle skoro nikdar v poštev in so bile samo na papirju. Pač pa potrebujemo pri notranjem delu in pri javnih nastojih razumne in spretnne načelnice.

Poglobitev žene v sokolsko delo in njeno praktično vodstvo bo dalo naši telovadbi pravo smer in prineslo rešitev ženskega telovadnega vprašanja.

Sokolski Savez SHS

Sokolski Savez SHS je bil ustanovljen pred enim letom, t. j. na Vidov dan, v Novem Sadu. Razmere za ustanovitev enotnega Saveza niso bile ugodne, zakaj nešteta vprašanja so glede praktične izvršbe ostala nerešena, v vsej državi še ni bilo one potrebne enotnosti vseh treh plemen, kakor bi jo zahtevala gladka rešitev enotne sokolske organizacije. Na Sokolski Sabor v Novem Sadu smo prišli v maršičem nepripravljeni, in za to ogromno delo, ki ga zahteva reorganizacija tako velike institucije, kakor je sokolska, je bil odmerjen prekratek čas, da bi se rešila nešteta vprašanja tako temeljito, da bi odgovarjala vsem zahtevam. Sabor v Novem Sadu je delal v devetih odsekih, ki so rešavali najvajžnejša vprašanja ter predložili svoje sklepe

celotni skupščini v odobrenje. V marsikateri važni zadevi se je moral potom kompromisov doseči sporazum, kar je provzročalo mnogo težkoč, ker se je moralo strogo držati splošnih sokolskih načel, ki so nam bila vsem skupna in v katerih ni bilo spora. Naloga novoizvoljenega starešinstva je bila težka. Prevzelo je predvsem najtežjo nalogo: izvesti fuzijo vseh treh plemenskih organizacij v enotno krško organizacijo. Z neverjetno žilavostjo in vztrajnostjo je šlo Sokolstvo na delo, da izvrši sklepe Novosadskega Sabora. Sokolstvo je premagalo vse ovire, ki so se stavile izvedbam saborskih sklepov, ter rešilo častno svojo nalogo. Majhnih osebnostnih sporov, ki so se pojavili le v 4 krajih, in ki so bolj lokalno-političnega in osebnostnega značaja, ne moremo niti omenjati. V dobi najhujših političnih borb je Sokolstvo mirno vršilo svojo veliko nalogo — izginila so hrvatska, srbska in slovenska sokolska društva — povsod imamo sedaj samo ujedinjena jugoslovanska društva. Izvedla se je reorganizacija žup — vse stare hrvatske in srbske sokolske župe so likvidirale in danes imamo nove župne organizacije: Vel. Bečker za Bačko, Novi Sad za Banat, dalje župo Osjek, Bjelovar, Sarajevo, Mostar, Tuzla, Banjaluka, Split; reorganizira se v kratkem župa u Zagrebu, ustanovi nova župa v Varaždinu in Beogradu, ter se preosnujejo bivše slovenske župe z malimi izpremembami. Sokolstvo v bivši stari Srbiji še ni začelo z delom, prihajajo pa vesela poročila iz vseh delov stare Srbije, odkoder se oglašajo zopet stari in dobri sokolski delavci, ki se vračajo v domovino. Po končani demobilizaciji se začne tam novo življenje in takoj začnemo z ustanovljanjem novih žup in društev.

Slovenska Sokolska Zveza v Ljubljani je likvidirala, v kratkem likvidira še hrvatski Sokolski Savez in Savez Sokolskih Društva Dušan Silni.

Priznamo, da v sokolski organizaciji ni vse zlato, kar se sveti. Preživljamo težke dneve, čeprav si moramo odkrito priznati, da smo najtežje čase preživeli tedaj, ko smo postavili ogrodje organizaciji. Sedaj pride čas, da pilimo, čistimo vrste, izpopolnujemo organizacijo. Kar ni bilo mogoče izvršiti na Sokolskem Saboru v Novom Sadu, moramo izvršiti na prvi glavni skupščini v Mariboru 30. avgusta t. l. Sokolstvo čaka še ogromno delo, a v pravi vrsti moramo posvetiti vse moči izpopolnitvi naše organizacije, Ko bo ta močna in bo odgovarjala vsem zahtevam.

tedaj pojdemo korak dalje in začnemo izvrševati dosledno svoja načela. Brez trdne organizacije smo čreda brez pastirja in je ves naš boj malenkosten in brez pomena. Težki politični boji, ki pretresajo temelj naše države, morajo iti mimo nas. Sokolstvo je dosedaj dokazalo, da se zaveda, da je vsenarodna organizacija, ki naj združi v sebi vse sloje brez razlike stanu, da vzdrži naš rod pri onem zdravju in čilosti, ki ne dopušča, da bi ta kdaj propadel zaradi lasne gnilobe. Težki boji še čakajo našo državo; toda imeti moramo pred očmi naš smoter, potem ne moremo zaiti na stranska pota. V to pa je potrebna trdna organizacija — brez te ne bo uspehov. Dolžnost vsakega Sokola pa je, da pri tej zgradbi sodeluje!

Dr. R. F.

Vsem župam! Pozivljamo vse župe, da nam takoj javijo, kdaj in kje se vrši župni zlet v letošnjem letu. *Starešinstvo Saveza.*

Vsem sokolskim društvom so se rasposlale te dni „Proste vaje“ brata Vidmarja, ki so izšle v posebni brošuri. Na župe so se rasposlale vaje s cvetnimi loki za ženski naraščaj in vaje z dolgimi palicami za moški naraščaj. Društva, ki niso dobila teh vaj, naj se obrnejo na svoje župe. Pozivljamo vsa sokolska društva, da naroče vsaj 1 iztis Sokolskega Glasnika, ki je uradno glasilo Saveza in prinaša vsa tozadevna pojasnila. Agitirajte med brati in sestrami za nove naročnike!

Pokrajinski zlet Sokolskega Saveza SHS v Mariboru se vrši 28. avgusta t. l. Navodila za ta zlet je tehnički odbor razposlal. Pozivljamo vsa društva, da začno nemudoma s pripravami!

Prezident češkoslovaške republike T. G. Masaryk se iskreno zahvaljuje za čestitko, ki mu jo je poslalo k njegovi rojstveni sedemdesetletnici starešinstvo Sokolskega Saveza SHS v imenu jugoslovanskega Sokolstva.

Zlet v Pragi. Starešinstvo Sokolskega Saveza je ponovno razpravljalo o udeležbi naša vsesokolskem zletu v Pragi na svoji seji dne 1. maja 1920. Po vsestranskem razmotrivanju je prišlo do istih zaključkov, kakor na zadnji seji, da se jugoslovansko Sokolstvo ne udeleži zletu korporativno, temveč se odpošlje na zlet samo zastopnike. Ovire za večjo udeležbo so pri današnjih razmerah tako velikanske, da ni mogoče priti do drugega skiepa.

Vaje na bradlji. Opora in izmera. To Focvi knjigi pr redil I. Bajželj. Str. 47 vel. osmerke, Cena K 6.—. Opozarjamo vse članstvo na to odlično strokovno knjigo, ki jo naj naročajo in izposojujejo! Naročila in naročnino sprejema pisarna Sokolskega Saveza SHS, Ljubljana, Narodni dom.

Vsa sokolska društva opozarjamo da ima vse sokolske potrebščine, kakor kroje, telovadne obleke, čepice i t. d. v zalogibrat Branko Palčić, Zagreb, Gunduličeva ul. Naročajte vse potrebščine direktno pri njemu in ne pri Savezu. *Starešinstvo Saveza.*

Nove župe. Dosedaj so se ustanovile v smislu sklepov Sokolskega Sabora v Novem Sadu sledeče župe: Vel. Bečkerek, Novi Sad, Osjek, Tuzla, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Split, snuje se župa v Zagrebu, Crikvenici (namesto Reka—Sušak) in Varaždinu. Društva Zrinjske župe so pristopila k župi Novo mesto, društva Posavja k župi Zagreb. Pozivljamo vsa društva, da se obračajo v vseh zadevah na svoje pristojne župe. Vsako društvo mora biti včlanjeno v eni župi. Društva, ki še niso člani žup, naj takoj prijavijo svoj vstop k najbližji župi. Opozarjamo nadalje vsa društva, da upeljeje vse nove odznake in nove čepice, kakor je bilo sklenjeno na Sokolskem Saboru v Novem Sadu.

I. redna glavna skupština Sokolskega Saveza SHS. se vrši dne 30. avgusta t. l. v Mariboru. Glasom pravil pošlje na glavno skupštino vsaka župa po enega zastopnika za vsakih započetih petsto članov v župi združenih društev. Pristop k glavni skupštini z raspravno pravico imajo vsi člani sokolskih društev združenih v župah, glasovalno in volilno pravico imajo pa samo izvoljeni zastopniki žup. Tem zastopnikom so enakopravni člani starešinstva. Glavna skupština je sklepčna, če je navzoča vsaj petina vseh zastopnikov žup. Odloča [nadpolovična večina glasov. Vsak zastopnik ima en glas.

Prva skupština Saveza bode velike važnosti za celi razvoj Saveza, ker bode odločala zlasti o celotni reorganizaciji Saveza. Pravila Saveza, žup in društev pridejo na razpravo, dalje odločati jej bode o organizaciji vseh odsekov i t. d. Z ozirom na ta važna vprašanja naj vse župe in društva že sedaj razpravljajo o vseh predmetih, ki so važni za našo organizacijo ter naj stavijo tozadavne predloge. Predlogi žup in društev se morajo pravočasno poslati starešinstvu Saveza, zadnji čas pa 14 dni pred skup-

štino, pozneje podani predlogi se pripuste k razpravi le tedaj, ako o tem sklene starešinstvo ali se jim prizna nujnost. Na glavni skupštini se izvrše tudi volitve starešinstva, nadzorstva in načelnika Saveznega izobraževalnega odseka.

Jalovi pokušaj crnoga „Orla“ da se ugnijezdi u Sisku

Zadaća slavenskoga „Sokola“, da stvori zdravo i svijesno, na temelju bratstva i slobodarstva, disciplinovano društvo, — a napose zadaća jugoslavenskoga „Sokola“, da uz to što brže i bez zapreka privede k svrsi naše jugoslavensko nacionalno jedinstvo, ne daje mirovati stanovitim krugovima i osobama.

Crna klerikala vidi, da bi se mogla uspješno poslužiti sličnom organizacijom, da poveća svoj upliv na šire slojeve naroda i da provede svoje posebne ciljeve. To je uzrok, da su već pred dulje vremena klerikali osnovali „Orla“ u Sloveniji. Isto pokušavaju sada otvoreni i zakukuljeni klerikali kod nas u Hrvatskoj. Tako je i u Sisku najprije kapelan I.(všić) poveo par djaka srednješkola u Zagreb, da upoznaju to „jedinospasavajuće“ društvo, „Orao“. — Iza toga je u društvu sa katihetom Š.(tunličem) upriličio izlet djaka, sada već upisanih „Orlova“.

Hvala nacionalnoj i slobodarskoj svijesti Siščana nije „Orao“ mogao u svoje društvo zadobiti niti jednoga člana, osim već spomenutih nedoraslih djaka. — Sva tri lokalna lista demokratski „Sisački Glas“, „Hrvatski Zajedničar“ i socijalnodemokratska „Pravednost“ ustaše odlučno proti osnivanju „Orla“ u Sisku i dobro operušaše crnoga orla ili ispravnije noćnoga Čuka.

Iz razgovora sa djacima mogao sam saznati da su svi oni, koji su se upisali u „Orao“ učinili to iz razloga, da im ne bi strogi katiheta pokvario ocjenu iz vjeronauka i jer su kao „Orli“ bili sigurni njegove protekcije. — Dogodio se pače slučaj, da je isti katiheta zabranio djacima, da prisustvuju jednom sokolskom izletu, a na upadicu jednoga djaka, da su na izlet „Orla“ djaci slobodno išli i tamo se dapače ponapili — iščuškao toga otvorenoga djaka i izbacio ga iz razreda napolje.

Usprkos svemu teroru, što ga razvija taj agitator „Orla“ nije mu uspjelo da upiše više od 20—25 djaka u „Orao“.

Karakteristično je, da se ti „Orli“ i sami nekako stide svoga imena, te da se nazivaju „mladi junaci“ što im slabo pristaje. — Na kaki način se hoće odgojiti te mlade junake“ i sapeti ih u klerikalne lance najbolje pokazuje dopis navodno jednog takovog mladog junaka, a sigurno iz pera njegovog crnog vodje u klerikalnom „Angjelu čuvaru“. — Tamo se opisuju „najsladji“ časovi sprovedeni u društvu „Orla“ i opet pod pokroviteljstvom jednoga katihete i navadja kako su najprije izmolili „Očenaš“, Zdravu Mariju“, Vjeru Božju“ itd., zatim su malo vježbali, onda se igrali, a napokon je slijedila javna ispovjed griješnika, priznavajući svaki svoje grijehе i javno se pokajavši. — Kako se vidi klerikali bez ispovjedi nikud, nikamo — na tomu osnivaju svoju moć

Čudimo se, da na izazovnu akciju sisačkoga katihete ostaje ravnateljstvo škole sasvim pasivno, a i odsjek za prosvjetu i vjere mogao bi se zamisliti nad takovom propagandom, koja se sigurno nije pojavila samo u Sisku.

Mi kao Sokoli potpunoma smo izvan političkih stranaka i slobodoumni u vjerskom pitanju — (neka si klerikali osnivaju svoja klerikalna društva, bar ćemo ih bolje upoznati), — nu odlučno moramo biti proti tomu, da jedan katiheta izrabljuje svoj položaj kao nastavnik i sakuplja sebi podložene djake — nevinu i neiskusnu mladež — u „Orao“ u nadi, da stvori temelj svojoj Crnoj Četi

Sokol iz Siska.

Белешке.

Конституирајућа скупштина Соколске Жупе у Сарајеву. Одржана дне 25. априла 1920. у 15 сати у просторијама Трговачко-обртничке коморе. Присутни: Јово Поповић, Мијо Вучак, Стево Жакула, Милош Ђуран, Игнац Хенгстер, Рихард Штефани, др. Владимир Кестерчанек, Адолф Фалхајер, Ђуро Гашпарац, Урош Човић, Алекса Старчевић — чланови Соколског друштва у Сарајеву; Милош Томашевић, делегат Соколског друштва у Фочи, Стево Трифковић, делегат Соколске жупе у Високом. Предсејда брат Јово Поповић. Записник води брат др. Владимир Кестерчанек.

Брат Јово Поповић отвара у заступству старјешине Српске Соколске Жупе босанско-херцеговачке састанак и поздравља присутне.

Има се одлучивати о оснивању заједничке жупе мјесто досадање Српске Соколске Жупе за Босиу и Херцеговину и Тврткове. Нова жупа има да обухвата у главном Сарајевски округ. Српска Соколска Жупа прихватила је ликвидацију концем марта и обавјестила о том сва друштва која су јој припадала. Био је издан опширан проглас, који ће бити отштампан у Соколском Гласнику, из кога ће се видети рад жупе од њеног постанка до ликвидације.

Од стране жупе Тврткове позвана су исто сва Хрватска Соколска Друштва, која су досада припадала жупи Твртковој, да проведу ликвидацију, тако да жупа може заједно са Српском Соколском Жупом у новом рејону основати нову жупу. У Мостару и у Тузли већ су основане нове жупе, а у Бањалуци већ је то питање потакнуто.

Данашњи наш рад састоји се у том, да изаберемо одбор и да настојимо да у нашу жупу приступе друштва, која су већ провела фузију, као и она, која ће још провести, а осим тога да настојимо проширити дјелокруг и рад жупе. Данас је наша жупа једна од најслабијих, досада је Сарајево било центар читавог соколског рада, па би било рђаво ако би смо у Соколском раду заостали за другим мјестима. Молио би изасланике појединих друштава да заузму становиште у погледу нове жупе.

Брат Стево Жакула ставља на брата старјешину Жупе Тврткове Мију Вучака упит, да ли је проведена ликвидација и да ли су се поједина друштва одазвала и посладе делегате на скупштину. Брат Мијо Вучак изјављује, да су друштва правремено позвана, али ниједно није приступило на данашњу скупштину. Иначе ми смо данас на сједници жупе закључили ликвидацију. Брат Жакула констатира, да су обадвије жупе ликвидирале.

Још прије ликвидације Жупе Тврткове имале су обје жупе конференцију и сложиле су се у том, да се ликвидира, само је брат старјешина Тврткове Жупе био мишљења, да не може примити на се одговорност, да писмено ликвидира. Ми смо се наиме већ прије обратили на др. Лазу Поповића и Савез нам је дао одобрење да не позивамо овамо у Сарајево изасланике појединих друштава, него да писмено изложимо појединим друштвима да ћемо ликвидирати. Осим

тога даје нам већ сам Савез право да формирамо нову жупу. Српска босанско-херцеговачка жупа ликвидирала је писмено, Тврткова жупа ликвидирала је данас на својој сједници. Ми данас треба да изаберемо одбор, ради се о том, хоћемо ли привремени или стални.

Брат Вучак заступа мишљење, да се изабере привремени одбор. Брат Трифковић мисли, да би било боље, да се изабере стални одбор. Брат Жакула пледира такођер да се изабере стални одбор, јер ће се у јануару идуће године и онако изабрати нови одбор.

Иза тога приступа се избору и једногласно изабран је овај одбор: Старјешина: др. Војо Бесаровић. Замјеници: Јово Поповић и Мијо Вучак. Водја Стево Жакула. Замјеници: Игнац Хенгстер и др. Богдан Видовић. Предсједник одсеја за образовање и нараштај: Урош Човић. Тајник: др. Владимир Кестерчанек. Благајник: Стево Адам. Ревизори: Ј. Ђурчић, Милош Ђуран и Рихард Штефани. Замјеници: Алекса Старчевић, Божидар Путниковић и Антун Топали. Часни суд: др. Војислав Бесаровић, Јово Поповић, Стево Жакула, Мијо Вучак и др. Владимир Кестерчанек.

Тајник Српске Жупе босанско-херцеговачке Милош Ђуран изјављује, да Српска Соколска Жупа оставља новој жупи 1700 круна. Благајник Тврткове Жупе Фајлхауер изјављује, да је готовина жупе врло незнатна, износи тек око 30 круна и да је одбор Жупе Тврткове закључно, да се та свота подијели друштву „Напредак“. На приједлог брата Стеве Жакуле закључује се једногласно, да порез за годину 1920. износи: за соколско друштво у Сарајеву 1000 круна, у Вишеграду 300 круна, у Фочи 300 круна, у Високом 200 круна, у Бугојну 200 круна, у Варешу 300 круна.

Брат Жакула предлаже, да се у споразуму са Мостарском и Тузланском, а евентуално и Бањалучком Жупом поради око тога, да се пригодом преноса костију Видовданских хероја одржи слет у Сарајеву и да се том приликом вјежбају вјежбе ослобођења и евентуално вјежбе брата Видмара.

Закључује се, да ће Жупа ступити у споразум са Жупама Мостарском, Тузланском и Бањалучком у погледу одржавања слета пригодом преноса костију Видовданских хероја.

Брат Јово Поповић закључује сједницу.

Desetletnica Sokola Litija-Šmartno Dne 7. septembra 1919. je praznoval Sokol Litija-Šmartno svojo desetletnico. Društvo si je naredilo nalogo, da ta svoj praznik kar najslaverneje praznuje, javnosti pa da račun od svojega delovanja. Še pred šesto uro zjutraj so se zbirali ta dan na telovadišču v Litiji tekmovalci in tekmovalke k tekmi, ki se je počela točno ob 6. uri. Tudi mnogo občinstva je prišlo že v ranih urah na telovadišče in z zanimanjem sledilo tekmam, ki so se končale ob 10. uri. Tekmovale so tri vrste članov — 18 po številu — v prostih vajah, preskoku čez konja na šir brez ročajev, v skoku v daljino in v višino v dviganju bremen, metanju kroglice in v teku. Članice so tekmoval v dveh oddelkih, in sicer I. oddelek: proste vaje, skok čez konja na šir z ročaji, skok v višino, skok v daljino in tek; II. oddelek samo v prostih vajah. Po tekmi so se počele skušnje za popoldanski nastop. Nato se je zbralo Sokolstvo v sprevod. Ob 12. uri se je začel pomikati sprevod z godbo na čelu iz Litije v Šmartno. Občinstvo je v Litiji in v Šmartnem Sokole navdušeno pozdravljalo, raz oken pa se je vsipalo cvetje. Šmarčani so pozdravljali Sokole z grmenjem iz topičev. Po končanem obedu v Šmartnem se je podal sprevod zopet nazaj v Litijo na kolodvor, kjer je sprejelo Sokolstvo bratska društva iz Zagorja, Trbovelj, Hrastnika in Radeč. Po sprejemu istih je odkorakalo vse članstvo takoj na telovadišče.

Že pred 3. uro popoldan, ki je bila določena za javno telovadbo, je začelo prihajati občinstvo na telovadišče, in kmalu je bil obsežen prostor skoraj premajhen. Takoj po tretji uri prikoraka po taktih godbe 52 ljubkih, belo oblečenih deklic s praporci v rokah na telovadišče. Izvajale so tri vaje zelo dobro in pogled na to belo polje, na katerem so se mešale modre in rdeče barve praporcev, je bil krasen. Žal nam jih je bilo, ker so prehitro odkorakale iz telovadišča. Niso pa še popolnoma izginile, že koraka po telovadišču 56 bosanogih rdečesrajčnikov s palicami na ramenih. Zdelo se je, da vidimo belo-rdečo armado. Občinstvo jih je pozdravljalo s solzami v očeh, zakaj minulo je ravno 10 let, od kar so nam strupeni sovražniki naroda in Sokolstva ugrabili našo nado, naš naraščaj v takratnem kranjskem deželnem šolskem svetu, ker so prepovedali udeležbo v sokolskih društvih. Dečki so izvajali 3 vaje s palicami v splošno zadovoljnost strumno in skladno in marnikdo je izpraševal, kako je vendar mogoče te

razposajenčke pripraviti k redu in disciplini. Za dečki so nastopili člani, 26 po ševilu, zadovoljivo s prostimi vajami saj pa so tudi člani dika vsakega društva. Po končanih prostih vajah ni bilo običajnega sestopa, načelnik poveljuje „pohod“ in „s čelom vzad“. Kaj sedaj? Člani še korakajo v prostem razstopu po telovadišču, od vhoda sem pa prihajajo že članice. Zakaj ne počakajo? Vse se bo zmešalo! Pa ni bilo tako. Odprl se je četverstop članic in prosto so korakali člani vanj. Zopet krasen prizor, ko se meša modrina ženskih oblek in rudečih rut z belino telovadnih srajc članov. Ta samo za hip in 48 članic stoji v prostem razstopu na telovadišču. Za dobro izvajanje prostih vaj so prejele sestre zaslužen pohvalo. Za njimi je nastopilo zopet 42 dečkov s skupinami, ki so občinstvo naravnost očarale. Orodna telovadba članov na drogu, bradlji in v skoku ter članic v preskoku čez konja na šir z ročaji je zelo ugajala. Po orodni telovadbi je setavilo vse članstvo slikovito skupino. Zlasti pa je ugajal odhod od skupine, ko so vsi oddelki v dvostopu obstopili telovadišče v krogu. Na sredo telovadišča pa je stopil društveni starosta br. dr. Ivan Premrov ter z vznesenimi besedami pozdravil občinstvo in goste ter navduševal članstvo in naraščaj k nadaljnemu delu v prosep naroda in osvoboditev neodrešenih bratov.

Nato je br. Nande Svetlič iz Ljubljane razglasil izid dopoldanske tekme, in sicer: Pri članski tekmi so izišle vrste v naslednjem redu: I. vrsta „Šmartno“, vodnik br. Martin Juvan, 346 točk od 560 dosegljivih, t. j. 61·7%; II. vrsta „Vztrajnost“, vodnik br. Habič Ivan, 296·75 točk, t. j. 52·9%; III. vrsta „Moč“, vodnik br. Črne Pavel, 288 točk, t. j. 51·4%. Kot posamezniki so bili prvi trije: br. Črne Pavel 59·5 točk od 70 dosegljivih, t. j. 77·1%, br. Ivan Martin 56·75 točk, t. j. 70·9% in br. Rus Srečko 53·25 točk, t. j. 66·6%.

Red tekme članic v I. oddelku je sledeči: I. vrsta „Tekma“, vodnica ses. Roglič Rinca, 380·75 točk od 430 dosežnih, t. j. 89·8%, II. vrsta „Značaj“, vodnica ses. Roglič Elza, 323 točk, t. j. 75·1%, III. vrsta „Triglav“, vodnica ses. Fincinger Franja, 303 točke, t. j. 70·5%. Najboljše tri sestre so bile: Andoljšek Vanda 58 točk od 60 dosežnih, t. j. 96·7%, Črne Ana 56·5 točk, t. j. 94·1%, Roglič Elza 53 točk, t. j. 88·3%. Nad 80% vseh dosežnih točk so že dosegle: Fincinger Franja 86·7%, Črne Draga 85%, Kržan Franja 85%, Lindner Pepca 81%. Nad 70% so dosegle: Planinšek Lojzka,

Slanc Mira, Roglič Rinca, Špende Jelka, Debelak Vera, Šekš Mila, Kumtler Pavla, Magolič Mila in Kavčič Lojzka.

V. II. oddelku; I. vrsta „Složnost“, vodnica ses. Prainfalk Lojzka, 145 točk od 150 dosežnih, t. j. 96·6%, II. vrsta „Ponižnost“, vodnica ses. Andoljšek Vida, 137 točk, t. j. 91·3%, III. vrsta „Prebujenje“, vodnica ses. Groznik Tinca, 130 točk. t. j. 86·6%. IV. vrsta „Svoboda“, vodnica ses. Hauptman Pavla, 129·5 točk, t. j. 86·3%. V. vrsta „Moč“, vodnica ses. Germ Lojzka, 123·5 točk, t. j. 82·3%.

Kot posameznice so dosegle vseh 20 točk t. j. 100% sledeče sestre: Prainfalk Lojzka, Črne Cirila, Damjan Ivanka, Pič Ančka, Damjan Marija, Kunstler Malka, Hauptman Ela in Jereb Anica. Dalje je doseglo 9 sester 90% in več, 8 sester 80% in več, 4 sestre 70% in več, in 2 sestri nad 60%.

Po razglasu izida tekma je pripel br. načelnik Fr. Lajovic bratu starosti preko ramè lep trobojni trak v spomin slavlja obletnice, sestra Vida Andoljšek-ova pa se je v imenu telovadk v izbranih besedah zahvalila br. Ficingerju za njegov trud in mu izročila v spomin krasen dar.

Nato se je razvila na telovadišču neprisiljena ljudska veselica, katere živahnost sta izpopolnjevala Zagorska rudniška godba in bratsko pevsko društvo „Lipa“ iz Litije.

Društvo je pokazalo, da prav umeva svojo sokolsko nalogo. Vsak nedostatek pa, ki smo ga sami opazili, hočemo v bodoče odstraniti, to nam veleva naša sokolska dolžnost, da v prvi vrsti sami sebe presodimo in izboljšamo.

—av—er.

Prednjački zbor Gorenjske sokolske župe v Kranju je v svoji II. seji dne 11. aprila t. l. sklenil, da odpade vsled neudeležbe jugoslavenskega Sokolstva župna izbirna tekma za Prago dne 30. maja t. l. na Jesenicah. Namesto te tekme se bo vršila poleti na Jesenicah splošna župna tekma za člane in članice. Člani tekmujejo v višjem in nižjem oddelku in za župno prvenstvo na orođu, v prostih vajah in takozvani prosti tekmi. Od I. župnega podnačelnika br. Matije Sušnika (Jesenice) predloženi načrt za tekmo članov v višjem oddelku in za prvenstvo se sprejme soglasno in se b. poročevalec poveri tudi s sestavo načrta za tekmo članov v nižjem oddelku. Načrt za tekmo članic se ni mogel obravnavati, ker je določeni b. poročevalec brez opravičenja izostal od seje. Glede župnih prostih vaj članov za l. 1920. se je vnela daljša debata, katere so-

glasni sklep je bil, da so se določile v navedeni namen proste vaje b. Franta Hofinana. Tekom debate se je z ozirom na to, da zahtevajo proste vaje b. Hofmana več kot dobro razvit ritmičen čut posebno obžalovalo, da godba k prostim vajam b. Hofmana še ni izšla oz., da je večini društev nepristopna. Članice imajo vaditi v vsem župnem področju ženske proste vaje za praški zlet 1920, vajenci naraščajske proste za praški zlet 1920, moška deca savezne obvezne, ženska deca praške za l. 1920. — Večina društev deluje redno, telovadni obisk od strani članstva je mlačen, napredek izkazuje samo Jesenice, kjer se je obisk popetoril. Koroška društva gojijo marljivo telovadbo naraščaja, zanemarjajo pa telovadbo članstva. Jesenice so priredile žensko telovadno akademijo dne 29. II., Kranj notranji nastop dne 28. III. Uspeh v obeh slučajih dober. Notranje nastope pripravljajo na Bledu in na Jesenicah, pešizlete pa Kranj, Medvode in Škofja Loka. Društvo v Železnikih je imelo občni zbor in je upati, da se obudi k novemu življenju. Župni pešizlet se vrši 22. maja na Golico. Naknadni župni vad. izpit, ki se je moral vsled akademije na Jesenicah odpovedati, se vrši dne 13. maja v Radovoljci. Potreba tega izpita je postala vsled določb novega poslovnika za društvene prednjačke zборе še nujnejša. Pomanjkanje vaditeljev je še vedno največja zapreka napredku v društvih in v župi. K temu pride še melomarnost nekaterih društvenih tajnikov, ki sprejetih dopisov ne oddajajo pristojnim činovnikom s tisto točnostjo, ki je neobhodno potrebna, da more organizacija delovati. Včasih jih pa sploh ne oddajo. — Končno se je vzelo na znanje poročilo načelnika blejskega Sokola b. Stareta o dogodkih na Bledu, o katerih sta poročala časopisa „Slovenec“ in „Večerni list“ pod naslovom „Bogoskrunstvo blejskega Sokola“ neresnico. Poročilo se vpošlje župnemu predsedstvu.

Sokolska župa u Osijeku. Na 25. marta o. g. obdržavana je u gornjogradskoj Sokolani glavna i likvidacijona skupština „Hrvatske Sokolske župe Strossmayerove“. Na istoj skupštini konstituisala se je, prema načelima Vidovdanskog sokolskog sabora jedinstvena „Sokolska Župa u Osijeku“.

Na samoj skupštini bila su se okupila braća iz Osijeka, Donjeg Miholjca, Vinkovaca, Djakova i Našica, dok su se ostala bratska društva radi putnih neprilika ispričala. Kad je bio dovoljan broj članova okupljen, otvorio je skupštinu starješina župe brat dr. Franjo Papratović, naglasivši odmah njezinu zadaću i ve-

liki značaj, da u smislu Vidovdanskog subora provede likvidaciju „Hrv. sokolske župe Strossmayerove“ i da utemelji na načelu narodnog jedinstva novu župu: „Sokolsku Župu u Osijeku“. Izvještaj tajnika, blagajnika i vodje primljeni su bez primjetbe do znanja.

Na to je cijela skupština „per acclamationem“ odlučila likvidaciju „Hrv. Sokolske Župe Strossmayerove“ i konstituisanje „Sokolske Župe u Osijeku“.

Pročitana su pravila, izdana od Saveza, i primljena su s nekim neznatnim promjenama.

Iza toga je skupština prešla na izbor novoga odbora. Nakon kratka dogovora predložio je brat Vlada Mrljak skupštini listinu odbora, koja je od cijele skupštine prihvaćena „per acclamationem“.

Izabrani su: Za starješinu: brat I. K. Dončević; za prvog podstarješinu: brat Mita Petrović; za drugog podstarješinu: brat Rudolf Rank; za tajnika: brat Nikola Čepinac; za zamjenika tajnika: brat Zorislav Najman; za blagajnika: Josip Mrkvička; za zamjenika blagajnika: brat Mile Bogdanović; za vodju: brat Hugo Gottschalk; za zamjenike vodje: braća Vlada Mrljak i Dragan Muck; za predsjednika prosvjetnog odjeljenja: brat Branko Magarašević; za vodju podmlatka: brat dr. Pavle Mergentaler; za revizore: braća Fr. Vrbljančević, Slavko Josipović, Milenko Mihović; u sud časti: braća dr. Pinterović, dr. Slavko Diklić, dr. Milan Čačinović i dr. Dušan Milanković.

Likvidacija „Hrv. Sokolske Župe Strossmayerove“ je provedena. Na njezino mjesto stupa nova župa „Sokolska Župa u Osijeku“, a oko nje kupe se jedinstvena „Sokolska društva“ u Osijeku, Vukovaru, Vinkovcima, Brodu, Požegi, Donjem Miholjcu, Djakovu, Iloku, Novoj Gradiški, Staroj Gradiški i Pleternici.

U razvitku našeg sokolstva, našeg velikog jedinstvenog naroda znači ovo preobraženje veliki, jaki korak napred. „Sokolska društva“ stoje danas kao jedinstvene organizacije i treba da postanu kule pravog i svetog našeg jedinstva, onoga jedinstva, koje ima da u ljubavi spoji sve, što osjeća nacionalno, sve što ljubi svoj narod, pa zvalo se ono srpsko, hrvatsko ili slovensko. U obrani narodnih idejala čeka „Sokole“ danas velika i teška zadaća. Zadaća kulturnog preporoda prije svega, da u čistom nacionalnom duhu na principu široke demokratije vaspitava svoje

članove, te da ih privede i napoji na izvoru naše kulture, naših pjesama i naših tradicija. „Sokolska društva“ imaju da okupe u sebi sve najbolje, najpoštenije i najljepše, te da svojim radom, svojim bratstvom i duhom sokolskim izgade i otupe sve one oprečnosti, sva trvenja, koja danas vladaju uslijed općih nepri-lik, a kojima je glavni uzrok možda to da se pojedina lica ne poznadu dovoljno. Jer da se bolje upoznamo, svaki, koji voli svoj rod, našao bi u drugome, koji ga isto tako voli, svoga brata i mogli bi biti braća sokolska bez obzira na eventualne sitne razlike u taktici ili postupku vanjskom.

„Sokolska društva“ ima da vaspitaju sve članove da u prvom redu budu „Sokoli“ — i to ne samo „Sokoli“, koji će — kad stupe u Sokolanu — odbaciti sva druga obilježja društvene i političke razlike. — ne, to nije dosta — nego da budu onakovi „Sokoli“, koji niti u vanjskom životu u vanjskim sastancima, saobraćaju, svoga sokolskog obilježja zaboraviti neće.

Pred tim zadaćama stoji nova župa sabrana. Svijesna svoje dužnosti, ona jednostavno i skromno prima ime teritorijalno: „Sokolska Župa Osječka“. Ali starog svog imena ona ne zaboravlja. Ona si je svijesna, da će najbolje proći, ako krene onim putem, koji joj svijetlo ime Strossmayerovo pokazuje.

I na prošloj glavnoj skupštini svi su se govornici sjetili s dubokim poštovanjem velikog Strossmayera, čiji će duh i ideje voditi pomladjenu župu svojem cilju. U imenu njegovu leži sav putokaz, leži smjer, kojim valja poći.

Veliki vladika, čiji je snažni duh već davno sve sitne vjerske i plemenske razlike odbacio bio, koji je pred pedeset godina osnovao „Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti“ — koji je istakao barjak sa devizom: „Kulturom slobodi“ — govori sada iz groba djeci svojoj, kamo treba da podju. Ime njegovo biti će Sokolima i dalje zvijezda prehodnica.

A „Sokolska Župa Osječka“ — na svom polasku — klanja se u dubokom poštovanju sjeni Velikog Vladike.

Брат Смаил Бизић, члан Сокола у Б. Шамцу, умро је дне 19. марта ове год. У њему губи соколетво доброг и вриједног члана, а другови доброг и искреног друга. Вјечан му спомен међу браћом Соколима!

Соколска жупа у Тузли. Према закључку видовданског соколског сабора у Новом Саду одржана је у недељу 28. марта 1920. у Тузли скупштина на којој је основана Соколска жупа у Тузли.

На скупштину су послали своје делегате а и приступили су у жупу слиједећа соколска друштва: Теслић, Чечаве, Тешањ, Вос. Шамац, Модрић, Дервента, Пурачић, Крека, Маглај и Вјелина.

Скупштина је примила за правила жупе у цјелости нацрт правила за соколске жупе одштампан у 3. броју овогodiшњег Соколског Гласника. Након тога изабран је према правилима слиједећи одбор жупе: Старешина: брат др. Ристо Јеремић из Тузле, замјеници старешине: брат Милутин Поповић из Дервенте и брат Јован Петровић из Тузле; вођа: брат Хинко Кадрика из Тузле, замјеник вође: брат Алоис Погачник из Тузле и брат Вељко Весаревић, из Дервенте; тајник: брат Иван Перић из Тузле; благајник: брат Чазим Жунић из Тузле; предсједник просвјетно-културног одјељења за нараштај: брат Стеван Јакшић; одборници: брат др. Куловић из Вијелине, Драго Поповић из Зворника, Митар Софренић из Пурачића, Војо Вукановић из Креке, Милан Мајсторовић из Теслића, др. Мирко Кудрначек из Врчког, Јовица Ковачевић из Чечаве, Алекса Јовановић из Маглаја, Бранко Тасовац из Дервенте, Милан Марковић из Вос. Шамца, Милан Марковић из Модрића, Никола Поповић из Тешња; замјеници одборника: брат Ђорђе Марковић, Бранко Тадић, Салих Салиспахић сви из Тузле; надзорни одбор: брат Ђорђе Каљаловић, Душан Кисић и сестра Ката Штитић, сви из Тузле; соколски суд: др. Ристо Јеремић, Иван Перић, Бранко Стакић, Салих Салиспахић, Стеван Јакшић. Осим тога је на овој скупштини закључено, да се свакако ове године одржи слет жупе у Тузли, а програм и вријеме слета преузима да установи предбачки одбор жупе.

Соколић — Sokolić list за оmladinu i sokolski нараштај, — Београд, — уређује одбор, а издаје Соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца, — бр. 1. и 2. за месец фебруар и март ов. год.

„Sokolič“ list za sokolski naraščaj, izhaja tudi letos v Ljubljani. Prva številka, ki je izšla sredi Maja. Ne znamo ko ga uredjuje i ko ga izdaje.

Preporučujemo ove listove. Sud o njima izreći ćemo kasnije, kad se vidi sve. Za sada se samo jednome čudimo: odkud da najedanput ima dva jednaka lista, jedan u Beogradu a drugi u Ljubljani, zar se to ne može da ujedini i složi? Bar kod obrazovanja sokolskog naraštaja treba sa idejom jedinstva i ujedinenja da ne budemo tako štedljivi! No opširnije idući put.

Ženski odsek Sokola na Jesenicah je priredil dne 29. februarja t. l. sokolsko akademijo, ki je v vsakem oziru dobro uspela.

Nastopilo je 56 deklic, ženskega naraščaja v treh skupinah, ženski vaditeljski zbor 5 članic s praškimi prostimi vajami za l. 1920., 6 članic na bradlji in prva vrsta članov na bradlji.

Ob določeni uri je nastopila prva skupina deklic v starosti 6—8 let. Prikorakale so v vrsti v dvorano, nato so v rajalnem pohodu izvedle nastop v trojicah ter obenem izvršile z odročanjem razstop v širino in globino. S spremljevanjem klavirja so izvedle prvi dve sestavi brez večjih napak. Tuintam se je opazilo malo strahu in hipne zamude.

Druga skupina deklic v starosti 8—12 let je nastopilo s tremi sestavami. Nastop in izvedba zopet povoljna.

Za njimi so nastopile sestre članice vaditeljskega zbora s telovadbo na bradlji s povišano d. žrdjo. Sestre so vse vaje dobro izvedle, brez napak in sigurno. Ženska telovadba na orodju je bila pač novost za občinstvo, ki je spremljalo vsako izvedbo z zanimanjem.

Za članicami je nastopil ženski naraščaj v starosti 12—14 let s 4 prostimi vajami. Rajalni nastop isti kot pri prejšnjih dveh skupinah.

Vaje so bile izvedene dobro. Opazil se je v vsakem oziru velik napredek od lanskega leta. Takoj nato so nastopile članice s 3 praškimi prostimi vajami za l. 1920. Krasne vaje so izvedle sestre re prav dobro; samo pri preskokih so prišle nekoliko iz kritja in ravnanja. Občinstvo je z največjo napetostjo in občudovanjem sledilo izvedbi.

Po ženski telovadbi je br. Gradišnik predaval o dolžnostih in ciljih jugoslavenske žene. Povdarjal je važnost ženske telovadbe in duševne izobrazbe, ker le v zdravem telesu prebiva zdrav duh.

Nato je nastopila še vrsta članov, izbranih telovadcev na bradlji z eno obvezno in s tremi poljubnimi vajami. K telovadbi članov naj omenimo, da je vaje za javni nastop treba dobro predelati in popolnoma obvladati, zakaj boljše je nekaj lahkega in vzornega nego težka in ponesrečena vaja. Nevešče občinstvo teh malenkosti ni opazilo; za strokovnjaka pa so mučni razni medkolebi i. t. d. V splošnem pa je tudi telovadba članov uspela dobro.

Kot zaključek telovadbe so člani brežhibno izvedli krasno skupino na bradlji.

Društveni pevski zbor je zapel pesmi: „Planila zora“ in „Što čutiš, Srbine tužni“, nakar se je prireditev zaključila. Omenjam še to, da bi bilo dobro, ako bi se ob takih prilikah društveni orkester zavedal, da je točnost prva in najlepša lastnost Sokola in akademija je bila vendar strogo sokolska prireditev — torej!

Le tako naprej bratje in sestre! Naj Vas ne ovira zdrava kritika in naj Vas ne uspava navdušenost občinstva in splošna pohvala. Mi gremo naprej, nam je usojeno večno gibanje, naprej, nazaj ne korak! V rokah moč, v srcu pogum, v mislih domovina!

J. Ravnik.

Sokolsko društvo Lipik traži jednog apsoluta ljubljanskog prednjačkog tečaja ili inače kojeg prednjaka, koji je po zanimanju postolar, za učitelja Sokola Lipik. Pored lijepe zarade u njegovu zvanju društvo je pripravno, da ga kao učitelja još posebno honorira.

Reflektirati mogu braća prednjaci i kojeg drugog zvanja, a društvo će se pobrinuti, da se i za takove nadje lijepo mjesto. Zdravo!

Iz Frankopanske sokolske župe. Sjednica starješinstva Frankopanske sokolske župe održana je dne 25. travnja o. g. u Kraljevicí, te je zaključeno, da će se dne 23. o. g. održati redovita glavna skupština Frankopanske župe u Ogulinu. Na toj će se skupštini provesti reorganizacija župe u smislu zaključa sokol-

skoga sabora, te će se stvoriti program rada za ovu godinu. Na skupštinu će biti pozvani zastupnici svih društava Primorja, Like i Gorskoga Kotara, pošto je zaključkom sokolskoga sabora područje župe prošireno. Stoga se već sad pozivaju sva područna društva, da štn prije provedu reorganizaciju sabora i da o tome smjesta obavijeste vodstvo župe u Crikvenici, jer će župskoj skupštini moći prisustvovati samo delegati reorganiziranih društava.

Ujedno je zaključeno, da će se ovogodišnji župski slet s javnom vježbom i natjecanjem održati dne 15. augusta u Crikvenici.

Соколска академија у Новом Саду. У петак дне 23. априла одржала се у дунком пуном Дуиђерском позоришту академија овдашњег соколског друштва.

Иза топлог и пуног садржине поздравног говора старешине брата дра Игњата Павласа наступила су мушка деца са простим вежбама са клапацкама. На оном истом месту, на коме смо навикли гледати плодове наше драмске уметности, видели смо овога пута наш красни подмладак, како у црвеним кошуљицама сложено и са бескрајним уживањем изводи соколске вежбе. Много је родитељско око пустило сузу радосницу, а како и неће, јер у том красном подмлатку гледа још краснију будућност нашег народа и наше државе.

Иза тога наступило је узорно оделење чланова на разбоју. одобравање побрао је сваки од појединих вежбача, а нарочито се истакао у прецизности извођења и елеганцији држања тела начелник друштва брат Јован Тотовић.

Четврта тачка распореда била је једна од најнефективнијих. Чланице су вежбале просте вежбе одређене за VII. свесоколски слет у Прагу године 1920. И ако су ове вежбе и због свог састава и грациозности извођења врло тешке, ипак су Соколице своју задаћу изврсно решиле. Вежбе су узорно изведене, те је оправдана нада, да идемо у суелет великом напретку нашег женског соколства.

Иза „Смесе српских народних песама“, које је слагано извео тамбурашки збор овдашње академске омладине, насту-

пило је узорно оделење чланова на вратилу. Код ове тачке морамо приметити, да би ефекат био још много већи, да су вежбе биле лакше. Комбинације биле су и одвише тешке за наше младе, још довољно неизрађене Соколове. Успех нас је ипак врло изненадио, а нарочито ефектна тачка била је пирамида на вратилу. Једино приступ к справи и одступ од ње није био добар, али нека се ово не узме као једна злонамерна критика, већ као потицај, да се о томе више никад не расправља.

Прешло се на 7. и најглавнију тачку распореда „Просте вежбе, одређене за вежбање југославенског соколства на овогодишњем слету у Прагу“, које су добиле исправан назив „Вежбе ослобођења и уједињења“. Пре свега прочитао је брат Миша Павловић чланак једног од наших соколских првака Жакуле о овим вежбама. И то је било потребно, да се узмогне схватити сва она уметност и дубина духа и осећаја, које је у ове вежбе унео наш овековечени брат Чех Франта Хофман, заменик начелника уједињенога Соколства Срба, Хрвата и Словенаца. После овог пажљиво саслушаога чланка наступили су на позорницу вежбачи. Пре него што се свака вежба одвежбала, растумачно је брат Бошко Мештеровић значај и симболику сваког појединог става сваке поједине вежбе, тако, да је у целом позоришту настало једно узбуђење, које је доказ колико наш народ има у себи духа и осећаја и колико зна да цени херојску борбу нашег народа за наше ослобођење. И када смо иза његовог тумачења гледали оне вежбе, изгледа, да су се сви присутни претворили у једну душу, која је у један исти мах од болних успомена на надчовечне патње и страдања плакала и која је на концу у петој вежби кидањем ропских ланаца нашла свој заслужени спас под окриљем наше криво стечене слободе. Сада нам је тек био јасан и потпуно схватљив прочитани славонев брата Жакуле, јер ако већ ништа није у стању, то су у стању ове вежбе брата Хофмана, да нам цео народ без изнимке окупе у соколске редове. И музика за ове вежбе брата Мухвића дело је једне музично-историјске вредности, јер је узета из наше народне душе и наше народне поезије. Какав само силан дојам чини онај моменат у петој вежби, када уз звукове у нашој химни „Боже правде“, „Лепа наша домовина“

и „Напреј застава славе“ наши дични соколови пробијају фронт и кидају окове ропства, — не може се описати. Дојам ових вежби тако је силан, да би била једна неопростива грешка, да наше Сококолство с њима на слету у Прагу не иступи.

Задња тачка распореда били су „Живи кипови из Олимпијаде“.

Соколско друштво у Плашком апелује на сва братска Соколска друштва а напоје она, која су се ујединила, да овом младом друштву уступе по коју сувишну справу, која је евентуално након проведеног уједињења преостала.

Соколско друштво у Врховинама. 14. марта на банкету у Врховинама сакупљено је на предлог брата Мише Косановића 700 круна у корист „Сокола“ у Врховинама.

Приложнице слиједећи: по 200 К: г. Мане Божичковић, свештеник; по 108 К: г. Мишо Косановић; по 100 К: г.г. Никола Дучић, упр. штедионе и Јоца Дивјак, гостионичар; по 40 К: г. Никола Косановић, жељ. чиновник; по 20 К: г.г. Душан Шумоња, правник, Стево Делић, гостионичар, Богдан Поткоњак, учитељ и Стево Срдић, трговац; по 12 К: г. Милорад Ђекић, опћ. биљежник, по 10 К: г.г. Дане Вуковојац опћ. начелник, Миливој Грозданић, учитељ, Арсе Узелац, сељак и Буда Срдић, сељак.

Прилагачима, који показаше и овом приликом много разумијевања за Соколску мисао, нека је од срца хвала! *Soko.*

Sokolsko društvo u Tesliću. Ovdašnje „Bos. d. d. za iskorišćavanje drveta“, treba odmah jednoga ispitanoga nadložača (Oberheizera). Molimo Vas, ako imadete jednoga koji je ujedno i dobar vežbač (vadžitelj) neka se isti ponudi gornjemu društvu. Uvjeti su vrlo povoljni. Zdravo!

Sokolsko društvo u Grubišncmpolju. Za poboljšanje društvenog razvitka u pogledu uvježbavanja članstva u prostim vježbama kao i u vježbama na spravama potreban je našem društvu jedan vrstan učitelj, odnosno prednjak.

Dotični prednjak mogao bi biti po zanimanju učitelj, privatni činovnik, obrtnik ili trgovac, koji bi uz namještenje svoje privatno podučavao u Sokolu.

Za podučavanje u Sokolu platio bi mu se stanoviti iznos, tako, da bi se dotičnik mogao pristojno uzdržavati.

Reflektanti neka se pismeno obrate na gornje društvo radi dogovora.

Pred saveznom skupštinom

Između naših sumnji i naših verovanja leži raspeće našeg života. A jer su oba faktora izjednačena, čini se da smo na mrtvoj tački. U stvari je to borba između sakupljanja energija i rasapa, jedan vrtlog i jedan val iz dubljina, napon i sprema.

Put revolucije prestao je da za nas ima draži. Prošlost je urodjena, nasledjena, isto tako jako, kao što su ideali daleko. U uspeh, koji nije osnovan na žrtvama, više niko ne veruje.

Zabluda našeg detinjstva o bezbrižnom vremenu slobode potpuno je otkrivena. U mesto olakšanja primamo terete, u mesto besomučne radosti dolazi ozbiljnost i briga, u mesto uživanja rad, i najposle u mesto završetka puta napretkom počinje stremljenje metama novim.

Sve što se dešava spolja daje pečate i znakove Jugoslovenskom Sokolstvu. Ako je jugoslovenski život prirodan i jedinstven, onda tako mora i da bude.

Pa je i između sokolske sumnje i verovanja položena jedna tajna.

Sigurno je da će pobediti verovanje. Jer to su ideje kad udju u mase. Ovaj stari problem odavna je obradjen duhovskom legendom o plamenim jezicima.

U masi ideje nema. Nego su to verovanja. Radi se o tome, koja će ideja, i koji delovi ideja biti semenom verovanja.

A ideje su gotove, i hode kao plameni jezici nad glavama našim. Koja će, kada i kako da postane općom, koja će da digne i krene mase!

Izabranost pojedinca, tako željno očekivana, je u tome: umeti probuditi i osvežiti načine da se ideje zagnjуре, utope, upiju, potonu u naše mase.

To je ceo problem Jugoslavije!

Za ovim galopom kasa Sokolstvo.

No stvar se očigledno komplikuje. Mi ne možemo da pitanje naše izdelimo iz pitanja općeg. Između svetskog i jugoslovenskog ima silna sličnost, srodnost.

Isto kao što je prošlost nešto što bez prekida ide u današnju budućnost, tako je opće samo majka našega.

Na dlaku je isto sa Sokolstvom!

U postajanju verovanja duše sejački vihor upravo sa četiri strane. Večni su putevi što se sastaju, lome, biju i skaču upropince. Prošlost i novo, svetsko i naše, četiri su velike kraljevine kuda drumovi vode.

Verovanja nemaju dokaza, kao i sve ostalo lepo i veliko u ljudskom životu. Verovanje je gotova i svršena stvar. Treba da do verovanja dodje.

Sokolstvo je pokušaj verovanja u masi i ništa drugo. Sokolsko je novo verovanje postalo iz ideje jedinstva i ujedinjenja Jugoslav. Naroda. Dakle: služba toj ideji verovanjem i radom.

Nakon prvobitne ideje jedinstva i ujedinjenja dolazi ideja napretka i evolucije. Pretvorena u verovanje ona je težnja, da u jedinstvenoj masi bude odabrano jače i bolje, i ono da vodi i da vlada.

Razurne se da apstrahujemo od starog zaveta sokolskog, kako je već skoro 60. godina utvrđen u svetim knjigama. Ne odričemo ga se, nego ga u jedan čas zaklapamo i mećemo na stranu. Ovo je preseljenje u zemlju obećanu i novu!

Kako će biti nije posao dokazivanja. O tome ima da odluči sama masa. Zato je dobar sejački vihor, ma da je vihor. Sporedno je gde je većina i ko je manjina. Treba većina! Većina mora da se odluči za ideju. To je verovanje. Onda će se talas smiriti. Sporedno je kako će većina da iskaže svoje verovanje. Ima da ga iskaže!

Zemaljski raj je borba i težnja za jednim idealom. On ne mora biti savršen. Samo neka je ideal. Uvek se ima vremena za popravku, glačanja i doterivanja. Glavno je odrediti pravac, ustati, krenuti se.

Taljiganje našeg Saveza naskoro će da se svrši. Ovaj način života bio je potreban. Zato leži izvan kritike. Bar danas, i bar za nas. A već kad godine i godine prodju, onda će se iz daljine lako i lepo moći videti što je bilo dobro, a što ne, što je bilo malo, što veliko.

Taljigao je, — to dobro znamo. Sad će u avgustu biti prva skupština Saveza u Mariboru, odmah nakon Sleta. I tu će talji-

ganje da prestane. Zašto? Merenje heterogenih ideja, prvi put izvedenih u arenu 28. VI. 1919. g u Novom Sadu, ide nakon godinu dana svome završetku. Kako? Tako, što su pre godinu dana sokolske mase delomično, aficirane idejama sudelovale. Jedan ogroman deo naših masa nije čak bio ni zastupljen. Sad je to polako izravnario. Zato će se merenje završiti, i talas će se smiriti.

Nećemo da govorimo ni o radostima ni o žalostima ove godine. Našto? Ni uspesi, ni žrtve, do sada, nemaju prava da nas zadržavaju u ispunjavanju istorijske dužnosti. Imamo samo jednu odgovornost: nositi ideju visoko, držati je čisto i neukaljano, boriti se za nju svom snagom do konačne pobede i najboljeg osiguranja.

Naša je ideja: jedno i ujedinjeno Jugoslavenko Sokolstvo. To nam je sve!

Znamo da je formalan pristanak na ovu ideju, kao ideju osnovnu i vodilju, opći. To i mora da bude! Prosto zato, što nema racionalnog razloga, koji bi u opće ili ma na koji način govorio protiv nje. Ideja je dokazana.

No s time nije svršeno ništa. Jedva ako je donekle otpočeto! Ova ideja, suprot koje iole logičnog dokaza nema, ima bez ikakva dokaza da udje u dušu naše sokolske mase, i da postane verovanjem, t. j. elementom pokreta.

Isto kao što znamo slučajeve, da plemenske i separatističke ideje, protiv kojih svi dokazi govore, ipak žive i kreću u formi verovanja i mišljenja, isto to ima da se zbude sa idejom jedinstva i ujedinjenja.

Po zakonu napretka i večnih iluzija to će i da bude.

Da to bude brže, zgodnije, bolje, i bez afekata, — jer načine kolektivnog evolucioniranja nije nikada moguće sigurno predskazati, — postaju uloge pojedinaca i vođja, postaje potreba njihovog aktiviteta i utecaja prešnom i neodloživom.

Za ovu prošlu godinu našeg Saveza bilo je toga. I nije potrebno izdvojiti i isticati svetle i divne pojave sokolskih jugoslovenskih boraca! No beše ih malo.

I onda, nedostajalo je nešto što je vrlo važno. To je sistem aktiviteta, i izvesna vrsta neke organizacije, rada svih raštrkanih delića.

Korist herojskih podviga naše braće i naših junaka pred rat i u vreme rata smlatio je i uništio prostakluk, divljaštvo, neide-

alizam jednog prelazno zlog vremena, kao prirodne patološke posljedice svega što se desilo, i čega mora da nestane.

Pred svitanjem u masi mora se zbiti pojačano svitanje u pojedincima. Bez obzira koliko bi ovo vredilo kao opće pravilo za dalji razvitak celog naroda našeg, ima da se primeni i izvede u našem Sokolstvu, kao u jurišnoj koloni jugoslavenske nacionalne kulture.

Pred saveznu skupštinu u Mariboru o. g. treba da prostruji jedna živost kroz naše sokolske redove.

Dr. Laza Popović

Iz uprave.

„Tri junaka — tri sokola“ dopisne karte latinicom i ćirilicom dobiju se kod uprave Sokolskog Glasnika. Cijena K 1! — po komadu.

Bratska se društva mole, da ove dopisnice čim prije naruče i na svojim zabavama, akademijama i župskim sletovima prodaju. Svaki brat i sestra trebaju, da šire slike (razglednice) naše braće — heroja. Zravo!

T. J.

Добровољни прилози за „Сokolски Гласник“. Бр. Соколско друштво Макарска сакупило је међу бр. члановима и послало K 100.—, бр. Др. Ђ. Ђорђевић, Београд, приложио K 60.—. Хвала и здраво!

T. J.

Obustava lista: List se obustavlja Hrvatskom Sokolu u Travniku i Sokolskom društvu Studenci kod Maribora, radi neplaćanja pretplate.

Ovo će se dogoditi svakom društvu, koje svojoj dužnosti ne bude udovoljavalo.

T. J.

AMERICAN KONDOR COMPANY

ZAGREB, ILICA 18.

Stručna trgovina američanskog namještaja za urede, banke, poslovni-
ce i klubove.

Vlastita mehanička radiona.

Prodaja: blagajna, pisaćih strojeva, papira, trgovačkih knjiga te svih u tu struku spadajućih potrebitina na malo i veliko.

STRILIĆ I LINARIĆ

:: TRGOVINA ::
MJEŠOVITE ROBE

ZAGREB, ILICA BR. 82.

Nudi galanterijsku robu na veliko.

Банка Војводина д. д.

Нови Сад, Регента Александра ул. бр 35

Обавља све извозничке, комисионе и банкарске послове.

Дневничка главница К 5,000.000.—

Телефон 240.

Брзојав: Банка Војводина.

1. купује и продаје све земаљске производе, вредносне папире, валуте и девизе;
2. финансира извозне и увозне послове;
3. полаже кауцију за валутну централу, државна надлештва и све јавне лицитације;
4. врши исплате и наплате свих врсти, даје информације и обавештања по свима финансијским, трговачким и индустријским пословима;
5. прима улоге и укамаћује исте по највишој каматној стопи;
6. купује и продаје велике и мале дукате.

Amerikanski namještaj tvoriva

„JERRY“

amerikanski stolovi, ormari i kartoteke, stolci, fotelji.

Диктафони

Стrojeви за умна-
зање

као и све потребштине за
писаће стrojeве.

Dvorana americkanskih uredskih namještaja

Notter i drug

Ника 25. (над каваном „CORSO“)

Preporučuje писаће стrojeве raznih sustava sa latinicom i cirilicom i to: Smith Premier, Kontinental, Adler, Underwood, Remington, Royal i druge, као i sav pribor. Vlastita mehanicka radionica za popravke.

**Рађјене
благajне**

u svim veličinama, као
i рађјени писаћи ст-
rojeви уз vrlo jeftine
cijene.

Благajне

raznih tvorina: Arnheim, Wertheim, Langhammer, Wiese itd. — Tiskala za kopiranje, ručne kasete sigurne proti vatri i kradji.

М. СЕРДАРУШИЋ

БАНКА И МЕЊАЧНИЦА

НОВИ САД

Регента Александра ул. бр. 43.

врши под најповољнијим
условима све банкарске
и трговачке послове:

- 1) купује и продаје стране мо-
нете,
- 2) обавља и посредује житар-
ске послове за свој и туђ
рачун,
- 3) посредује купопродају не-
кретнина (куће) индустри-
јалних објеката, као и свих
врсти робе,
- 4) одељење за осигурање свих
врста.

MODNI SALON

ANKA TUMPIĆ

Илиа 6. — ZAGREB — Илиа 4.

Veliko skladište najmodernijih še-
šira i forma, cvieća, pera, vrpca,
svile i baršuna za nakit, modne
robe. Preuzima moderniziranje i
pregladjenje šešira.

Brza podvorba. — Izradba ukusna.
Cene umerene.

V. Kolarski

Novi Sad :: Telefon br. 44.

trgovina južnog voća i špecer-
aja na malo i veliko prepo-
ručuje svoje stovarište.

— Cene umerene. —

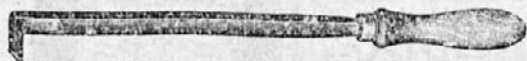

FRANJO PAAR

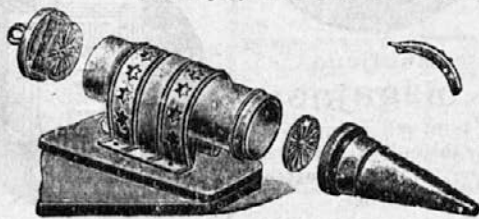
VARAŽDIN.

Brzjav: Paar, Varaždin - Tel. inter. br. 13.

Prva hrvatska veletrgovina svih pčelarskih sprava i košnica Wittmanovog sustava.

Preuzimam potpuno uredjenje pčelarstva, od najmanjih i najjednostavnijih, do najvećih i najluksurioznijih.

**НАРОЧИТА ТРГОВИНА
МОДЕРНЕ КОНФЕКЦИЈЕ**

ЗАГРЕБАЧКИ
▣ **МАГАЗИН** ▣

ЗАГРЕБ, ЈЕЛАЧИЋ ТРГ.

**НАРОЧИТА ТРГОВИНА
СОКОЛСКИХ ПОТРЕБШТИНА.**

Na sjednici Sokolskog Saveza S. H. S. održanoj u Zagrebu dne 17./11. 1919. dobio sam dozvolu za otvorenje naročite sokolske trgovine sa naslovom „Dobavljač sokolskih potrebstina Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca“.

Predbježno ću imati na skladištu samo vježbače potrebstine t. j.: Triko-hlače (čakšire) pamučne i vunene, majice u svim veličinama, te cipele niske i visoke, kao i sokolske značke, razglednice i sve ostale potrebstine, potrebne za javne nastupe.

Svečana, odnosno izletna odijela početi ću izradjivati početkom iduće godine.

Preporučam se bratskim društvima sa:

Zdravo!

Branko Palčić, Dobavljač sok. potrebstina **Zagreb.**
Sokolskog Saveza S. H. S.

Gundulićeva ulica broj 23.

ВЕЛЕТРГОВИНА
МИКИНА И СТОЈКОВИЋА

НАСЛЕДНИЦИ

СНАВДЕЛИ СУ СВОЈЕ ВЕЛИКО
СТОВАРИШТЕ РАЗНОВРСНОМ
КОЛОНИАЛНОМ, ДЕЛИКАТЕС И
МАТЕРИАЛНОМ РОБОМ, СТАЛ-
НО ВЕЛИКА ЗАЛИХА У ПЛАВОМ
КАМЕНУ, РАФИЈИ, СУМПОР
ЦВЕТУ, ЛУКОВАЧКОЈ МАСНОЈ
АМОНИЈАК И КРИСТАЛ СОДИ,
СВЕВРСТЕ ЗЕЛТИНА, КЕЊАЧА,
МАРМАЛАДЕ, БОНБОНА, КАРА-
МЕЛА, ДЕЗЕРТ ВИНА, ЛИКЕРА,
ШЉИВОВИЦЕ, КОЊАКА, РУ-
МОВА, ШАМПАЊЦА, РАЗНИ
МИНЕРАЛНИ ВОДА, ЈУЖНОГ
ВОЋА, СИТНЕ СОЛИ — — —

НИСКЕ И УМЕРЕНЕ ЦЕНЕ. ТАЧНА ПОСЛУГА.

БРАЋА ПРОДАНОВИЋ

== **НОВИ САД** ==

ТЕЛЕФОН 133.

ДУНАВСКА УЛИЦА.

НОВО-ОТВОРЕНА

ТРГОВИНА МАНУФАКТУРНЕ,
КРАТНЕ И ПЛТЕНЕ РОБЕ

на велико

М. БАЧИЋ и ДРУГОВИ

— ЗАГРЕБ —

Јуришићева ул. 1. а. Елза Флуид дом.

Препоручује своје богато
стовариште свих врста ма-
нуфактурне, кратке и пле-
тене робе.

Телефон интер. 12-16.

КОЛОНИЈАЛНА, ЈУЖНОГ
ВОЋА И БОЈА ТРГОВИНА

НА МАЛО — НА ВЕЛИКО

Н. ДИМОВИЋ

·НОВИ САД

Основана г. 1871.

Телефон бр. 334. Телеграм адр. Димовић.

Препоручује своје стовариште
колонијалне робе, као казу,
бибер, цимет, пимент, чај, пи-
ринач, чоколаду, бонбоне,
грожђе, бадем, лешник, коњак
грчки и франц. ликер, рум, као
и све врсте земљани боја, по
најумеренијим ценама.

Ново отворена дворана за чешљање госпођа

Телефон 22-29. - Загреб. - Телефон 22-29.

Јављам п. н. госпођама, да сам отворио и модерно уредио, дво-
рану за чешљање, те исту снабдио са свим модерним справама за
прање и сушење главе као и за масажу лица и руку.

Са великим трудом и трошном успјело ми је ангажовати прве
умјетнике у модерном те костимском хисторичком чешљању као и
у бојадисању носе у свим бојама уз потписно јамство.

Јамство се састоји у том, јер су г. Булајић и госпођа му били
намјештени у Бечу код свјетске познате твртке Песел као матадор
женског чешљања те пригодом разних интернационалних натјечања
у чешљању однели прве награде у Бечу и Берлину.

Преузимам у параду све врсте косе (Bideau, Transpormation те
разно Chignon).

На спадишту имадем све врсте француских и бечких мириса
те разних тоилетних сапуна од чувених светских твртка. Осим тога
посједујем све потребне ствари за његу лица и руку.

Са штовањем,

ДУШАН ЖЕСТИЋ, власуљар,
Боговићева ул. бр. 7.

НОВА ИЗДАЊА
КЊИЖАРЕ
З. И В. ВАСИЋА
ЗАГРЕБ.

Др. Свет. Пешћин:
Судска медицина . . . К 40.—

Др. Лаза Поповић:
Упута за снимање слика рент-
геном. (Књиžница за рентген
sv. I.) К 9.—

Иво Војновић:
Смрт мајке Југовића . К 12.—

Carnegie A.:
Carstvo poslova К 12.—

НАРУШЕБЕ ТРЕБА СЛАТИ
НЕПОСРЕДНО КЊИЖАРИ
З. И В. ВАСИЋА, ЗАГРЕБ.

HYGIEA

DROGERIJA — PARFIMERIJA

KOSTA ŽIVOJNOVIĆ

NOVI SAD

Kralja Petra ulica broj 30.
Telefon br. 97.

Preporučuje svoje bogato sto-
varište farmaceutskih artiklo-
va, hemikalija, droga, parfi-
merije, galeničkih i kosmeti-
čkih preparata, svih potreba
za fotografiranje, zavojnog ma-
terijala, hemijsko - tehničkih
rekvizita, gumene robe i t. d.

Na malo i veliko. Brza i tačna
posluga, cene solidne.

Prva hrvatska štedionica u Zagrebu

Osnovana godine 1846.

Dionička glavica К 40,000.000.—

Pričuve К 78,000.000.—

Podružnice: Beograd, Bjelovar, Brod na Savi, Cirkvenica, Čakovec, Daruvar,
Delnice, Djakovo, Gjurjevac, Ilok, Karlovac, Kraljevica, Križevci, Mitrovica,
Nova Gradiška, Novi, Ogulin, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv.
Ivan Zelina, Varaždin, Velika Gorica, Vinkovci, Virovitica, Vukovar, Zemun i Sušak.

Ispostave: Osijek donji grad, Vinica.

Мјенјачница: Zagreb, Hlica broj 5.

Prima

uloške na uložne knjižice i na
tekući račun.

Eskomptira mjenice i devize.

Prima

na inkaso tu- i inozemne
mjenice.

Obavlja

burzovne naloge savjesno i
kulantno.

Izdaje

čekove i kreditna pisma te obavlja
isplate na temelju akreditiva na sva
tu- i inozemna mjesta.

Podjeljuje

hipotekarne zajmove na kuće i na
nekretnine.

Izdaje

4 $\frac{1}{2}$ %-tne založnice, koje imaju
oprost od poreza, pupilarnu sigurnost
i jamčevnu sposobnost.